

De cirkel is rond: het Vlaamse decreet houdende de organisatie van lokale en provinciale verkiezingen

Ludo M. Veny

Vakgebied Bestuursrecht, Universiteit Gent

Pieter D. D. Goes

Vakgebied Bestuursrecht, Universiteit Gent

Nadat een mini-kiesdecreet in 2006 enkele – weliswaar fundamentele – wijzigingen aanbracht aan o.a. de Gemeentekieswet, de Provinciekieswet en de wet op de geautomatiseerde stemming, ligt voor de komende verkiezingen van 14 oktober 2012 een nieuw kiesdecreet voor. In de onderhavige bijdrage wordt het nieuwe Vlaams Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet¹ besproken, waarbij inzonderheid gefocust wordt op de belangrijkste wijzigingen ten aanzien van de voorgaande gemeente- en provincieraadsverkiezingen.

IV. Conclusie

45

I. Inleiding

1. Met het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet geeft de Vlaamse decreetgever uitvoering aan de nieuwe bevoegdheden bij de bijzondere wet van 13 juli 2001² in het raam van de vijfde staatshervorming aan de gewesten toegekend. Dit decreet vervolledigt aldus het normerend werk op het vlak van de organieke regelgeving inzake gemeenten en provincies; voorheen zagen ook het Vlaams Gemeentedecreet, het Vlaams Provinciedecreet, een mini-kiesdecreet³ en een Vlaams OCMW-decreet⁴ het licht. Daarnaast drong een aanpassing van de kiesregelgeving, meer in het bijzonder aangaande de indeling van de provinciedistricten, zich op ingevolge het arrest van 5 december 2007 van het Grondwettelijk Hof.⁵

Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bevat thans nagenoeg⁶ alle kiesregels voor de gemeente- en provincieraadsverkiezingen in het Vlaamse Gewest, waarbij de bestaande Gemeentekieswet en de Provinciekieswet worden opgeheven behoudens die aspecten waarvoor de gewesten niet bevoegd zijn.⁷ Het decreet be-

INHOUD

I.	Inleiding	27
II.	Enkele voorafgaande opmerkingen	28
	§ 1. Toch twee decreten	28
	§ 2. Digitale stemming	28
	§ 3. Gewijzigde terminologie	29
	§ 4. "Herneming" van bestaande artikelen	29
III.	Chronologisch overzicht van de wijzigingen aan de lokale en provinciale kiesregelgeving	29
	§ 1. Voor de verkiezingsdag	29
	§ 2. Op de verkiezingsdag	37
	§ 3. Na de verkiezingsdag	42
	§ 4. Algemene en slotbepalingen	45

- Decreet van 8 juli 2011 houdende de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen en houdende wijziging van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (BS 25 augustus 2011), hierna aangehaald als "Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet". Aan te stippen valt dat inmiddels tegen het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bij verzoekschrift van 24 november 2011 (rolnummer 5256) en van 27 oktober 2011 (rolnummer 5228) een beroep tot vernietiging en een vordering tot schorsing bij het Grondwettelijk Hof is ingediend.
- Meer in het bijzonder de invoeging van art. 6, § 1, VIII in de BWHI; hierover ook M. BOES, "Het Gemeentedecreet. Algemeen kader" in J. DUJARDIN (ed.), *Gemeente- en Provinciedecreet*, Brugge, die Keure, 2006, 3 et seq. Over de "bestuurlijke inbedding" van dit decreet, tevens J. CRAEHGS, "Wegwijs in het nieuw lokaal en provinciaal kiesdecreet", *Binnenband* 2011/74, 3.
- In tegenstelling tot het Gemeente- en het Provinciedecreet behelste dit geen echt "nieuw" en op zichzelf staand decreet, maar betrof het in essentie een wijzigingsdecreet aan de bestaande (federale) kieswetgeving; ter zake L.M. VENY, I. CARLENS en N. DE VOS, "Het 'kiesdecreet': rechtsgrond, constitutionele bedenkingen, krachtlijnen" in J. DUJARDIN (ed.), *Gemeente- en Provinciedecreet*, Brugge, die Keure, 2006, nrs. 551-552, 308.
- De decreterende bevoegdheid hieromtrent berust bij de Vlaamse Gemeenschap, en niet het Vlaamse Gewest, en dit op grond van art. 5, § 1, II, 2° BWHI. Ter zake L.M. VENY, I. CARLENS en N. DE VOS, "Het Vlaamse O.C.M.W.-decreet van 7 juli 2006. Kanttekeningen bij de gewijzigde Organieke Wet van 8 juli 1976", *T.Gem.* 2006/4, 3.
- GwH 5 december 2007, nr. 2007/151, waarin het Hof het beginsel van de evenredige vertegenwoordiging miskend achtte in de kiesdistricten waar slechts twee of drie provincieraadsleden worden verkozen.
- Zie randnummer 4 met betrekking tot de geautomatiseerde stemming.
- Meer bepaald de bepalingen ingevoegd bij de Pacificatiewet van 8 augustus 1988 (zie art. 6, § 1, VIII, 4°, a) BWHI). In het algemeen gesteld zijn dit de uitzonderingsregels voor de randgemeenten, Voeren en Komen-Waasten. Zie ook L.M. VENY, "De regelgevende bevoegdheid van het Vlaamse Gewest voor de komende gemeenteraadsverkiezingen", *T.Gem.* 2006/2, nr. 16, 42; M. BOES, *Het Gemeentedecreet. Algemeen kader, l.c.*, nrs. 13-16, 11; L.M. VENY, I. CARLENS en N. DE VOS, *Het 'kiesdecreet': rechtsgrond, constitutionele bedenkingen, krachtlijnen, l.c.*, nrs. 567-568, 322.

oogt zodoende de integratie van de over verschillende regelgevingen verspreide kieswetgeving in één tekst en de onderlinge afstemming tussen de regels voor de verschillende verkiezingen. Tevens streeft de Vlaamse decreetgever naar een duidelijkere en begrijpelijker regelgeving door, enerzijds, een chronologische opbouw en, anderzijds, het moderniseren en het onderling op elkaar afstemmen van de terminologie.

Tot slot strekt het decreet ertoe uitvoering te geven aan een aantal specifieke doelstellingen die de Vlaamse Regering in haar regeerakkoord had opgenomen.⁸ Hierbij kunnen o.a. worden vermeld: het reduceren van het aantal te verkiezen provincieraadsleden tot maximaal 63 en 72 in provincies met respectievelijk minder of meer dan 1 miljoen inwoners en het hertekenen van de kiesdistricten voor de provincieraadsverkiezingen zodat er per district ten minste zes provincieraadsleden te verkiezen zijn.

2. De onderhavige bijdrage beperkt zich tot een overzicht en analyse van de wijzigingen door dit decreet aangebracht aan de bestaande verkiezingsregeling; er wordt bijgevolg niet ingegaan op de omgevingsfactoren die in het vorige randnummer zijn geschetst. Die werkwijze is ingegeven door de overweging in een nuttige toelichting te voorzien voor de mensen die op het terrein de nieuwe regels zullen moeten toepassen. Om dezelfde reden vindt de lezer de wijzigingen, de opbouw van het decreet volgend, in chronologische volgorde.

De omvang van de regelgeving en het feit dat het decreet zelf de bedoeling heeft een vlot consulteerbare tekst te zijn, staan eraan in de weg om in dit kader de volledige regelgeving te systematiseren, temeer dat dit net de uitdrukkelijke bedoeling van het decreet zelf is.⁹ Bovendien veronderstelt het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet nog de uitvaardiging van verschillende uitvoeringsbesluiten; op het ogenblik van het afsluiten van deze bijdrage, i.e. het begin van het verkiezingsjaar¹⁰, waren de uitvoeringsbesluiten nog niet beschikbaar.

II. Enkele voorafgaande opmerkingen

§ 1. Toch twee decreten

3. In navolging van het advies van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State¹¹ vereiste de invoering van

een regeling waarbij aan de bestaande evenredige (zetel)verdeling wordt getornd een decreet aan te nemen bij bijzondere meerderheid. Het bijzonder decreet van 8 juli 2011 tot aanvulling van het decreet houdende de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen en houdende wijziging van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, het Provinciedecreet van 9 december 2005 en het decreet van 19 december 2008 betreffende de organisatie van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn¹² regelt dan ook meer bepaald de invoering van een kiesdrempel van 5 %.

Het bijzonder decreet van 8 juli 2011 voert daarnaast een aanzienlijke vermindering van de evenredigheid van de zetelverdeling in doordat het aantal provincieraadsleden werd teruggebracht tot respectievelijk 63 of 72 leden naargelang de provincie minder of meer dan 1.000.000 inwoners telt.¹³

Dienaangaande werd aan de Raad van State een bijkomend advies¹⁴ gevraagd over de mogelijke wijzen waarop de bepalingen bij bijzonder decreet aangenomen, geïntegreerd kunnen worden met het gewoon decreet. De uiteindelijk gevolgde werkwijze waarbij de tekst van het bijzonder decreet in dat van het gewoon decreet wordt ingevoegd, heeft als voordeel dat de regeling in één enkele tekst is vervat en als nadeel dat niet meer onmiddellijk opvalt wat bij bijzonder decreet werd ingevoerd. De Raad van State heeft uitdrukkelijk bevestigd dat tegen een dergelijke werkwijze geen juridische of wetgevingstechnische bezwaren bestaan. Voor toekomstige wijzigingen moet enkel opnieuw de inhoudelijke afweging worden gemaakt of de voorgenomen wijzigingen de evenredigheid van de vertegenwoordiging verminderen of niet; daartoe is het dus niet relevant te weten of de bepaling die wordt gewijzigd vroeger al dan niet bij bijzonder decreet werd ingevoegd. Het nadeel dat die informatie verloren gaat in de tekst van het decreet zelf, doet dus geen probleem rijzen.

§ 2. Digitale stemming

4. De regels betreffende de geautomatiseerde stemming zijn (nog) niet in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet opgenomen en zullen na verloop van tijd in een "aanbouwdecreet" worden geregeld. De reden hiervoor is de vaststelling dat die regels in sterke mate zullen (moeten) afhangen van de keuze voor een bepaald systeem van geautomatiseerde stemming.¹⁵ Een dergelijke keuze kon niet worden gemaakt omdat de Vlaamse decreetgever verkiest, om begrijpelijke rede-

8. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/1, 4.

9. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/8, 5.

10. **Begin januari 2012.**

11. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/8, 6. Zie ook Adv.RvS 26 oktober 2010, nr. 48.756/3, randnummer 7.2, in *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/1, 203. Cf. art. 6, § 1, VIII, 4°, c) BWHI (hieromtrent meer bij L.M. VENY, I. CARLENS en N. DE VOS, *Het 'kiesdecreet': rechtsgrond, constitutionele bedenkingen, krachtlijnen, l.c.*, nr. 569, 323; ook L.M. VENY, *De regelgevende bevoegdheid van het Vlaamse Gewest voor de komende gemeenteraadsverkiezingen, l.c.*, nr. 17, 42).

12. *BS 25 augustus 2011.*

13. Art. 269/1 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

14. Zie Adv.RvS 10 mei 2011, nr. 49.565/3 en 49.566/3, *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/5, 7 et seq.

15. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/1, p. 7.

nen van eenvormigheid, dit in samenspraak met de federale regering te doen. Dit proces is echter nog niet afgerond en het valt derhalve af te wachten of een nieuwe regeling voor de verkiezingen van 14 oktober 2012 voorhanden zal zijn. Nu reeds is duidelijk dat elke nieuwe regelgeving inzake geautomatiseerde stemming pas in 2012 tot stand kan komen en in werking zal treden met alle voorzienbare gevolgen van veeleer, geringe kennis van de regels en het onvoldoende technisch op punt kunnen stellen en testen van het systeem.

In dit kader kan trouwens de bijzondere vaststelling in herinnering worden gebracht dat er op federaal niveau tussen noord en zuid van het land een sterk verschil in opvatting bestaat over de digitale stemming. De overdracht van de bevoegdheid betreffende de kieswetgeving kon hieraan verhelpen, maar dit gaat uiteraard niet langer op indien men op gewestelijk niveau beslist dat een eigen bevoegdheid slechts in samenwerking met het federale niveau kan worden uitgeoefend.

§ 3. Gewijzigde terminologie

5. Voor de begrijpbaarheid van het decreet in het algemeen en dit artikel in het bijzonder worden hieronder de belangrijkste terminologische aanpassingen aangegeven.

In de vroegere regeling werd het begrip “stembureau” gehanteerd voor zowel het orgaan als het lokaal waarin het bureau zijn werkzaamheden verricht. Om aan die onduidelijkheid te verhelpen, is er voortaan sprake van “stembureau” waar het orgaan en van “stemlokaal” ingeval de plaatsaanduiding is bedoeld. Dezelfde bemerking geldt voor de bewoordingen “telbureau” en “tellokaal”.

Bij de term “hoofdbureau” wordt telkens toegevoegd welk bureau concreet bedoeld is.

Daarnaast gelden nog de volgende aanpassingen: “stemopnemingsbureau” wordt “telbureau”, “hoofdbureau in het district” (in de provincie) wordt “provinciedistrictshoofdbureau”, “centraal bureau van het arrondissement” wordt “provinciaal hoofdbureau”, “afroepingslijst” of “lijst van de kiezers van de stemafdeling” wordt “aanstijlijst” en “telegrafisch” wordt “telefonisch of via e-mail”.

§ 4. “Herneming” van bestaande artikelen

6. Op een stelselmatige wijze verduidelijkt de commentaar bij de artikelen in de **memorie van toelichting**, dat een bepaald artikel of **onderdeel daarvan** de tekst “herneemt” van een bestaand artikel uit de Gemeentekieswet of de Provinciekieswet.

Een punctuele analyse leidt echter tot de vaststelling dat dit zelden tot nooit zuivere “hernemingen” van de desbetreffende wetsbepaling, maar veelal “herformuleringen” zijn; ofschoon andere bewoordingen zijn gebruikt, is aan te nemen dat het artikel inhoudelijk dezelfde betekenis behoudt en eraan dezelfde interpretatie mag worden gegeven.

De parlementaire voorbereiding laat niet toe te achterhalen welke motivering eraan ten grondslag ligt om wel de formulering te wijzigen, maar dit niet te expliciteren. Indien het werkelijk de bedoeling is de strekking van een artikel niet te wijzigen, maar toch de libellering aan te passen, komt het ons ten minste als een vorm van juridische hygiëne voor om dit telkens – en niet sporadisch – in de toelichting te veruiterlijken. De reden hiervoor is klaar: in zoverre de tekst van een artikel wordt veranderd, ook al is dit niet onmiddellijk van aard om de betekenis te wijzigen, kan dit op zichzelf volstaan om in de toekomst de redenering op te bouwen dat de decreetgever wel de bedoeling moet hebben gehad om de strekking aan te passen ... dit ingevolge zijn bewuste keuze om de bestaande formulering bij de “herneming” te herschrijven.

7. Meer ingrijpend is de vaststelling dat in meerdere gevallen de “herneming” of de “herformulering” wel degelijk leidt tot een werkelijk inhoudelijke wijziging; de vraag kan en moet dus worden opgeworpen of de tot stand gebrachte wijziging bewust is gebeurd. Er wordt verder op die punten ingegaan, telkens ze zich voordoen, bij de hierna volgende gedetailleerde bespreking.

III. Chronologisch overzicht van de wijzigingen aan de lokale en provinciale kiesregelgeving

§ 1. Voor de verkiezingsdag

i. Aantal te verkiezen vertegenwoordigers

8. Nog steeds op 1 juni van het jaar waarin de verkiezingen zullen plaatsvinden, stelt de Vlaamse Regering een lijst op van het aantal te verkiezen gemeente- en provincieraadsleden per gemeente en provincie en dit op grond van de bevolkingsaantallen van de gemeenten en provincies.¹⁶ Evenwel, in tegenstelling tot de oorspronkelijke tekst van het ontwerp van decreet is het in aanmerking te nemen bevolkingsaantal nog steeds datgene van het jaar waarin de verkiezingen plaatsvinden. De Vlaamse Regering achtte het meer relevant het bevolkingscijfer te nemen van het jaar voorafgaand aan het verkiezingsjaar.¹⁷ De bedoeling hiermee was het verkleinen van het risico dat cijfers

16. Cf. art. 7. Vgl. J. DUJARDIN et al., *Praktisch handboek voor gemeenterecht*, Brugge, die Keure, 2000, 29; J. CRAEGHS, *Wegwijs in het nieuw lokaal en provinciaal kiesdecreet*, l.c., 4.

17. Oorspronkelijke art. 263 en 269 met toelichting bij art. 7, 263 en 269, cf. *Parl.St. VI*. Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 19, 70 en 71.

niet tijdig voorhanden zouden zijn, waardoor er te lang onduidelijkheid over het aantal te verdelen mandaten per kieskring zou bestaan.

De parlementaire commissie, hierin – ten minste impliciet – gevolgd door de plenaire vergadering, keurde echter unaniem een amendement¹⁸ goed argumenterend dat voor het vervroegen van de vaststelling van de datum aan de hand waarvan het zetelaantal zou worden vastgelegd “geen enkele objectieve reden [...] bestaat”.¹⁹ De vraag is trouwens of er in het verleden ter zake effectief problemen zijn gerezen of dat het risico op laattijdige cijfers, waarop de Vlaamse Regering zich heeft gesteund om de vervroeging te motiveren, slechts illusoir is.

ii. Kiesvoorwaarden en verkiesbaarheidsvoorwaarden

9. Het decreet neemt de kiesvoorwaarden²⁰ – verspreid over de Gemeentekieswet, de Provinciewet en het Kieswetboek – op een gesystematiseerde wijze over, maar zonder enige inhoudelijke wijziging.

De indeling van de kiezers gebeurt aan de hand van nationaliteit en telt drie categorieën²¹: Belgen, onderdanen van andere lidstaten van de Europese Unie en onderdanen van landen die geen lid zijn van de EU. De bestaande regeling vervat in de artikelen 1, 1bis en 1ter Gemeentekieswet wordt verknipt en geherformuleerd in de artikelen 8 tot 14; de beroeps- en bezwaarmogelijkheid tegen een weigeringsbeslissing vanwege het college van burgemeester en schepenen omtrent de aanvraag tot registratie als kiezer van een niet-Belgische EU-onderdaan, nu artikel 1bis, § 3 Gemeentekieswet, is eruit gelicht en verplaatst naar de artikelen 32 en 35 onder de twee algemene Titels 6 en 7, te weten respectievelijk het bezwaar en beroep tegen de kiezerslijsten.

10. De regels met betrekking tot de verkiesbaarheidsvoorwaarden vermeld in de Gemeente- en de Provinciekieswet worden nu in de artikelen 57 tot 59 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet – en dit zonder inhoudelijke wijzigingen – gegroepeerd.

iii. Schorsing en uitsluiting

11. Artikel 15 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet verwijst naar de artikelen 6 en 7²² van het Algemeen

Kieswetboek voor de regeling inzake schorsing en uitsluiting van het kiesrecht.

Er is geopteerd om het expliciete verbod ex artikel 7bis van het Algemeen Kieswetboek op het geautomatiseerd bijhouden van de bestanden die de personen bevat die van het kiesrecht zijn geschorst of uitgesloten, op te geven.²³ Voortaan is het college bijgevolg niet langer verplicht dit bij te houden op manuele fysieke papieren steekkaarten. Er worden echter geen bijkomende beveiligende maatregelen voorgeschreven teneinde te verzekeren dat “de inhoud van het bestand niet aan derden wordt medegedeeld” nu de materiële mogelijkheid tot ongeoorloofde verspreiding dermate is uitgebreid, reden waarom het verbod op het aanwenden van geautomatiseerde middelen bestond. Even belangrijk is de vraag, nu de Regering niet bevoegd is voor de uitvoering van het artikel 15, § 3 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, op welke wijze de gegevens “worden vernietigd zodra de onbekwaamheid een einde neemt”, wel wetend dat men in elektronische bestanden wel gegevens kan wissen maar dat dit niet verhindert dat er daar, bij ontstentenis van gespecialiseerde methodes, steeds een elektronisch spoor van blijft bestaan.

Overeenkomstig artikel 15, § 4, is artikel 8 Algemeen Kieswetboek vanaf nu evenzeer van toepassing op de gemeenteraads- en de stadsdistrictraads kiezers. Dit stelt dat kwijschelding van de onbekwaamheid door de Koning op grond van het recht van genade niet mogelijk is.

Voor de opname in dit decreet bestond er geen overeenkomstige bepaling in de Gemeentekieswet, enkel in de Provinciekieswet.

12. De wijze waarop de kennisgeving van de onbekwaamheden door de parketten aan de burgemeester geschiedt, wijzigt op het volgende punt. De federale minister van Justitie legt dienaangaande het model vast, maar de Vlaamse Regering, i.p.v. de federale minister van Binnenlandse Zaken, bepaalt de manier waarop de onbekwaamheden door de gemeentebesturen verder worden behandeld.²⁴ Dit moet uiteraard worden samen gelezen met de opmerking omtrent de derde paragraaf van artikel 15 waarbij die behandeling voortaan geautomatiseerd kan gebeuren. Het is dan ook zeer wenselijk dat de Vlaamse Regering die bevoegdheid effectief aanwendt om de noodzakelijke beveiligingsmaatregelen voor een dergelijk privacygevoelig elektronisch bestand op te leggen.

18. Parl.St. VI, Parl. 2010-11, nr. 1084/6, amendementen nrs. 27 en 29.

19. Zie Commissieverslag, Parl.St. VI, Parl. 2010-11, nr. 1084/8, 48 en 49.

20. Een analyse bij J. DUJARDIN et al., *Praktisch handboek voor gemeenterecht*, o.c., 1-5.

21. Krachtens art. 8, tweede lid Gw. in samenhang met art. 19 BWHI is het bepalen van het stemrecht van buitenlandse onderdanen een zuiver federale bevoegdheid, cf. L.M. VENY, I. CARLENS en N. DE VOS, *Het 'kiesdecreet': rechtsgrond, constitutionele bedenkingen, krachtlijnen*, i.c., nrs. 555-557, 312; L.M. VENY, *De regelgevende bevoegdheid van het Vlaamse Gewest voor de komende gemeenteraadsverkiezingen*, i.c., nrs. 9-10, 39.

22. Zie ter zake ook GwH 14 december 2005, nr. 2005/187, T.Gem. 2006/2, 59 met noot N. DE VOS, “Automatische vervallenverklaring van het kiesrecht bij veroordeling op de helling”.

23. Art. 15, § 3.

24. Art. 15, § 5, laatste lid.

iv. Vaststelling van de kiezerslijsten

13. De wijze van opmaak van de kiezerslijsten²⁵ blijft zo goed als ongewijzigd. De bepalingen omtrent de kiezerslijsten voor de gemeente, het district en de provincie worden samengebracht waardoor de opmaak van het artikel de systematiek duidelijk maakt dat de kiezerslijst voor de gemeenteraadsverkiezingen de grondslag vormt voor de lijsten van beide andere verkiezingen.

Eveneens de regels betreffende de schrapping van en toevoeging aan de kiezerslijsten worden gegroepeerd maar niet gewijzigd.

v. Bekendmaking van de kiezerslijsten

14. De datum waarop de kiezerslijsten moeten worden bekend gemaakt, met name 1 augustus, wordt in tegenstelling tot artikel 16 van het Algemeen Kieswetboek, geëxpliciteerd.

Ook de "gebruikelijke vorm" waarin dit moet gebeuren, is nu concreet in de kiesregelgeving opgenomen.

Verder bevat artikel 19 een algemene verplichting, rustend op het college van burgemeester en schepenen, tot bekendmaking van de mogelijkheid voor de burger om de correctheid van de kiezerslijst te controleren en daartegen bezwaar of beroep in te stellen.

15. De manier waarop exemplaren van de kiezerslijsten kunnen worden bekomen, wijzigt op praktisch vlak. Voorheen²⁶ was aan het "gemeentebestuur" de taak tot ter beschikking stelling opgelegd en waren politieke partijen of hun vertegenwoordigers de aanvragers van de kiezerslijsten.

Die regeling vervalt ten voordele van een duidelijke regeling waarbij de opdracht uitdrukkelijk aan het college van burgemeester en schepenen wordt opgedragen.²⁷ Wie zich ertoe verbindt een kandidatenlijst in de desbetreffende gemeente in te dienen, kan gratis een digitaal exemplaar van de kiezerslijst ontvangen en op uitdrukkelijk verzoek ook één papieren versie. De aanvraag gebeurt door middel van een aangetekend schrijven maar kan tevens aan de hand van elke andere betekeningwijze waarbij de datum van de verzending met zekerheid kan worden vastgesteld.²⁸ Voorwaarde voor deze laatste optie is dat de Vlaamse Regering de andere betekeningwijze toelaat.

Kandidaten zelf kunnen tegen kostprijs enkel één digitaal exemplaar ontvangen.

Het gebruik dat van de lijst mag worden gemaakt²⁹, wordt onveranderd beperkt tot verkiezingsdoeleinden en is uitgesloten voor kandidaten die die hoedanigheid verliezen.

16. De vroeger bestaande tegenspraak tussen de Gemeentekieswet en de Provinciekieswet³⁰ in verband met de datum waarop de kiezerslijsten door het college van burgemeester en schepenen aan de gouverneur moesten worden overgemaakt, is beslecht door expliciet te bepalen dat de lijsten voor elk van de verkiezingen op 31 augustus aan de gouverneur of zijn gemachtigde moeten worden overgemaakt.³¹

Anders dan vroeger waar de gouverneur de kiezers in stemafdelingen indeelde, behoort die taak voortaan toe aan het college van burgemeester en schepenen. De aan de gouverneur over te maken kiezerslijsten zijn dus reeds in stemafdelingen ingedeeld.

Naast die bevoegdheidsoverdracht verandert er niets aan de toepasselijke regels betreffende de indeling in stemafdelingen waarmee de overeenkomstige bepalingen van de Gemeente- en de Provinciekieswet in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet worden overgenomen, ... weliswaar met één belangrijke nuance: bij toepassing van artikel 23 gelden ze enkel voor verkiezingen met manuele stemming. De vroegere afwijkende en specifieke regels betreffende de digitale stemming zijn, in overeenstemming met de algemene optie in dit decreet om alles betreffende de digitale stemming in een apart aanbouwdecreet op te nemen, komen te vervallen.

vi. Verzending van de kiezerslijsten aan de bureaus

17. Ten minste 35 dagen vóór de verkiezing³² bezorgt het college van burgemeester en schepenen twee voor echt verklaarde uittreksels uit de kiezerslijst, opge maakt per stemafdeling, aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau. Indien er in die gemeente ook districtsraadsverkiezingen plaatsvinden, worden twee extra uittreksels overgemaakt die per stadsdistrict en per stemafdeling moeten worden opgemaakt.

Ten minste 27 dagen vóór de verkiezingen bezorgt de voormelde voorzitter een kopie van die uittreksels aan

25. Art. 16-18.

26. Art. 4 Gemeentekieswet.

27. Art. 20.

28. Deze toevoeging kwam tot stand naar aanleiding van een amendement van de oppositie in de commissiebespreking, waarna de meerderheid zelf een eigen amendement, dat uiteindelijk werd aangenomen, indiende. *Parl.St.* VI. Parl. 2010-11, nr. 1084/8, 32.

29. Cf. art. 20, § 2, tweede en derde lid.

30. Meer bepaald art. 5 Gemeentekieswet (dat spreekt over "uiterlijk op 31 augustus"), respectievelijk art. 1, § 4, Provinciekieswet (dat spreekt over "uiterlijk de vijftiendste dag voor de datum van de verkiezing").

31. Art. 21.

32. Cf. de art. 24-26.

de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau. Bij gelijktijdige districtsraadsverkiezingen in die gemeente bezorgt de voorzitter van het kantonhoofdbureau eveneens een kopie van de extra uittreksels aan de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau.

Vervolgens bezorgt dezelfde voorzitter aan elke voorzitter van een stembureau de kiezerslijsten van dit stembureau. De vereiste dit ten laatste 14 dagen voor de verkiezingen te doen, is wegens de niet-naleving van die termijn in de bestuurspraktijk geschrapt.³³

vii. Bezwaar en beroep tegen de kiezerslijsten

18. De belangrijkste wijziging op dit vlak bestaat erin dat het decreet alle toepasselijke regels hieromtrent op een gestructureerde wijze samenbrengt; inhoudelijk zijn er enkele kleinere wijzigingen die hieronder worden overlopen.

19. *Bezwaar tegen de kiezerslijsten bij het college van burgemeester en schepenen.* De beperking voor het indienen van een bezwaar tot de kieskring waarin de gemeente ligt en waar de indiener van het bezwaar op de kiezerslijst is ingeschreven, vervalt.³⁴ Om die reden preciseert artikel 28, § 1, eerste lid, dat het bezwaar wordt ingediend bij het college van burgemeester en schepenen *“dat de kiezerslijst heeft vastgesteld”*.

Artikel 22, tweede lid, Algemeen Kieswetboek – evenals artikel 1quater, § 5, Provinciekieswet verplichtten het gemeentebestuur tot de ambtshalve toevoeging aan het dossier van alle officiële stukken in zijn bezit die de door de betrokkene ingeroepen middelen kracht kunnen bijzetten. Voortaan voegt artikel 28, § 3, tweede lid, daaraan toe dat het *kopieën* van die officiële stukken betreft en dat dit *gratis* gebeurt, net zoals reeds het geval was voor de officiële stukken die door de verzoeker werden aangevoerd.

De bekendmaking van de rol van de bezwaren moet door middel van aanplakking gebeuren aan het gemeentehuis i.p.v. aan de gemeentesecretarie.³⁵

20. *Beroep tegen de kiezerslijsten bij het hof van beroep.* De verzending van de beslissingen van het schepencollege waartegen beroep is ingesteld, geschiedt tegen ontvangstbewijs of met een aangetekende brief i.p.v. de vroegere als te vaag beschouwde omschrijving *“met alle middelen”*.

De verschijning van de partijen binnen vijf dagen na ontvangst van het dossier, maar ten laatste *“de dag*

vóór de dag van de verkiezingen”, wordt nu in artikel 33, § 1, tweede lid, expliciet geconcretiseerd als *“uiterlijk de vrijdag die aan de verkiezingen voorafgaat”*.

21. De vijfde paragraaf van het voornoemde artikel is een duidelijk voorbeeld van de vaststelling dat de bewering in de memorie van toelichting dat een bepaald artikel wordt *“hernomen”* en dus geen *“verdere toelichting behoeft”* met meer dan één korrel zout is te nemen. Omtrent dit artikel stipuleert de commentaar bij de artikelen³⁶ met name dat het een herneming betreft van artikel 31 Algemeen Kieswetboek en van artikel 1quinquies, § 5 Provinciekieswet.

Het herneemt echter enkel het eerste lid van beide genoemde artikelen. De beperking in het tweede lid wordt zondermeer genegeerd; die bepaling stelt dat *“bloed- of aanverwanten tot en met de derde graad van één van de partijen niet als getuige mogen worden gehoord”*. Ongeacht de gerechtvaardigde argumenten die kunnen bestaan voor het opheffen van die beperking, is het naar onze mening juridisch onkies en misleidend dit niet ten minste uitdrukkelijk in de memorie van toelichting te vermelden, laat staan te motiveren.

De aanhef van het nieuwe artikel *“Overeenkomstig artikel 31 van het Algemeen Kieswetboek”* draagt ook bij tot de onduidelijkheid. De andere artikelen met een soortgelijke verwijzing hernemen wel, al dan niet in een andere formulering, de inhoud van het artikel waarnaar wordt verwezen. Er zijn derhalve argumenten om te beweren dat het een fout (vergetelheid) van de decreetgever behelst en dat de beperking alsnog van toepassing is, op grond van de memorie van toelichting samen met de andere gelijkaardige artikelen. Daartegenover staat dat de beperking duidelijk niet langer opgenomen is in het decreet. Bij gebreke aan decretaal initiatief is het bijgevolg wachten op een mogelijke rechtszaak opdat langs de rechtspraak hierover meer duidelijkheid wordt verkregen.

22. Artikel 33, § 7, betreft de kennisgeving van het beschikkend gedeelte van het arrest dat over het beroep uitspraak doet. Hierbij is evenwel vast te stellen dat de consistentie in het actualiseren en verduidelijken van de tekst te wensen over laat; terwijl in de eerste paragraaf van het artikel de vroegere omschrijving *“met alle middelen”* nog als onduidelijk werd beschouwd en daarom vervangen is, bestaat die onduidelijkheid niet in § 7 en wordt de libellering *“met alle middelen”* gewoon overgenomen met de *verduidelijking* dat het *“alle beschikbare middelen”* betreft.

33. Zie *Parl.St. VI, Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 23*.

34. Art. 27, § 2, en art. 3, § 2 Gemeentekieswet samen gelezen met art. 19 Algemeen Kieswetboek.

35. Vergelijk art. 29, § 1, tweede lid, met art. 23, tweede lid Algemeen Kieswetboek en art. 1quater, § 6, tweede lid Provinciekieswet.

36. *Parl.St. VI, Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 25*.

viii. Samenstelling van de hoofdbureaus

23. Gemeentelijk hoofdbureau. Volgens de memorie van toelichting³⁷ herneemt artikel 37, § 1 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet de eerste zin van artikel 8 Gemeentekieswet, aangevuld met de tekst van artikel 13 van diezelfde wet. De verwijzing naar het laatste artikel klopt, voor het eerste onderdeel kan de gelijkens tussen beide zinnen best door de lezer zelf worden beoordeeld: de eerste zin van artikel 8 Gemeentekieswet stelt dat “wanneer er niet meer dan achthonderd kiezers zijn, vergaderen zij in een enkele stemafdeling”, terwijl artikel 37, § 1, eerste lid bepaalt dat “in elke gemeente een gemeentelijk hoofdbureau wordt samengesteld. In gemeenten waarin de kiezerslijst bestaat uit één stemafdeling, fungeert het enige stembureau ook als gemeentelijk hoofdbureau.” Alleszins is in die betekenis aan de omschrijving “her-neming” een wel zeer soepele interpretatie gegeven.

24. De cascade voor de bepaling van de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau is overgenomen uit artikel 10, eerste en tweede lid van de Gemeentekieswet. Bij ontstentenis van deze magistraat of indien hij reeds voorzitter is van een hoofdbureau op een hoger niveau, wijst hij voortaan zelf zijn plaatsvervanger aan en wordt niet langer in de wet voorgeschreven welke persoon die functie dan moet opnemen. Naar analogie van deze wijziging geldt dit ook voor de voorzitters van het kantonhoofdbureau en het provinciedistrictshoofdbureau.³⁸

Voor de gemeenten die geen hoofdplaats zijn van een gerechtelijk arrondissement of kanton wordt, voor het vaststellen van de categorieën van personen die in aanmerking komen om het voorzitterschap van het gemeentelijk hoofdbureau op te nemen, de lijst vermeld in artikel 95, § 4 Algemeen Kieswetboek overgenomen, met dien verstande dat twee aanpassingen zijn aangebracht. De mogelijkheid om, desgevallend, vrijwilligers die functie toe te bedelen, is niet aangehouden “vanuit de bekommernis om zoveel mogelijk politieke inmenging in de hoofdbureaus te vermijden”.³⁹ Daarnaast is ook de verplichte volgorde in de categorieën waaruit moet worden gekozen, niet langer in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet opgenomen.

De mogelijkheid om elke gemeenteraadskieser aan te wijzen, blijft wel onder de Vlaamse kiesregelgeving

bestaan. Voor hen geldt echter wel nog een volgorde-regeling omdat hiertoe slechts kan worden overgegaan “als dat nodig is”.⁴⁰

25. Van de twee verschillende eden vermeld in artikel 104 Algemeen Kieswetboek wordt in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet afstand gedaan ten voordele van één in artikel 37, § 6, voorgeschreven algemene eedformule⁴¹: “Ik zweer de verplichtingen van de kieswetgeving na te leven”. De voorzitters, leden en getuigen van elk hoofdbureau op de verschillende niveaus – gemeente, stadsdistrict, kanton, provinciedistrict en provincie – leggen die af.

26. Stadsdistrictshoofdbureau. Er is een opvallende anomalie geslopen in de regeling betreffende de benoeming van de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau. Het toepasselijke artikel 38, § 2, lid 1 stelt dat die voorzitter wordt benoemd uit de overeenkomstige categorieën voor de benoeming van de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau; het artikel verwijst daartoe enkel naar artikel 37, § 2, vierde lid, waarin die categorieën zijn opgenomen. Het laat na tevens te verwijzen naar het vijfde lid van het laatst voornoemde artikel waarin de mogelijkheid is opgenomen om, indien nodig, andere gemeenteraadskiezers aan te wijzen. Dit leidt tot de vreemde situatie dat er strengere voorwaarden gelden voor de voorzitters van het stadsdistrictshoofdbureau – enkel de opgesomde categorieën – dan voor die van het gemeentelijk hoofdbureau, waarvoor eveneens gemeenteraadskiezers zijn toegelaten.

Voor dit verschil in behandeling wordt door de decreetgever geen motivering aangevoerd. Gezien de algemene juridisch-technische hygiëne van dit decreet is het eveneens mogelijk dat dit onderscheid niet bewust is gemaakt, maar door onzorgvuldigheid in het decreet is geslopen. In dat geval dringt een herstel van het decreet zich op.

27. Kantonhoofdbureau. De bijzitters, plaatsvervangende bijzitters en de secretaris worden gekozen uit de gemeenteraadskiezers van een gemeente in het Vlaamse Gewest.⁴² Voorheen werden de bijzitters gekozen uit de kiezers van de kantonhoofdplaats en wat de secretaris betreft, het district.⁴³

Onder de nieuwe regelgeving moet het bureau 40 dagen voor de verkiezing zijn samengesteld⁴⁴ in plaats van de vroegere 27 dagen.

37. Ter zake o.a. *Parl.St. VI, Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 26.*

38. *Art. 39, § 2, eerste lid, respectievelijk art. 40, § 2, eerste lid.*

39. *Parl.St. VI, Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 26.*

40. *Art. 38, § 2, vijfde lid.*

41. De memorie van toelichting (*Parl.St. VI, Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 26*) verklaart die wijziging met de stelling dat niet langer verwezen wordt naar het geheim van de stemming of de telling omdat het hoofdbureau ook belangrijke taken heeft voor de dag van de verkiezing.

42. *Art. 39, §§ 3 en 4.*

43. *Art. 3sexies, § 7, respectievelijk art. 3octies Provinciekieswet.*

44. *Art. 39, § 5.*

28. Provinciedistrictshoofdbureau. De bijzitters, plaatsvervangende bijzitters en de secretaris⁴⁵ worden gekozen uit de gemeenteraadskiezers van het Vlaamse Gewest. Voordien was dit respectievelijk uit de kiezers van de districtshoofdplaats en van het district.⁴⁶

Het provinciedistrictshoofdbureau dat gevestigd is in de hoofdplaats van de provincie, houdt eveneens zitting als provinciaal hoofdbureau.⁴⁷

ix. Samenstelling van de stembureaus en telbureaus

29. Aantal stembureaus en telbureaus. De lokalen voor de stembureaus worden door de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau aangewezen. Artikel 42, eerste lid Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt uitdrukkelijk dat er één stembureau per stemafdeling is.

Het gemeentelijk hoofdbureau fungeert enkel nog als enig telbureau ingeval er minder dan drie stembureaus zijn; dit was vroeger eveneens het geval voor gemeenten tot en met drie stembureaus. Toch mag één telbureau nog de stembiljetten verwerken van maximaal drie stembureaus.

Voor de stadsdistricten geldt dezelfde regeling.

30. Zoals voorheen worden de stemmen al naargelang de aard van de verkiezing in een ander bureau geteld. De vroegere letters A, B en C worden echter vervangen door respectievelijk P en G – en in voorkomend geval S –, voor de telling van de stemmen van de verkiezing voor de provincieraad, de gemeenteraad en de stadsdistrictsraad.⁴⁸

De oude regel dat die twee of drie telbureaus zitting moeten houden in verschillende lokalen van hetzelfde gebouw⁴⁹, wordt niet langer aangehouden.

31. Voortaan wijst de voorzitter van het gemeentelijk hoofdbureau en niet langer de voorzitter van het kantonhoofdbureau de lokalen voor de telbureaus aan⁵⁰; het is wel opmerkelijk dat de kiesregelgeving nog steeds de getuigen toegelaten tot het kantonhoofdbureau vermeldt die hierbij aanwezig mogen⁵¹ zijn en niet de getuigen aangewezen voor het gemeentelijk hoofdbureau. Hieromtrent is uit de parlementaire voorbereiding niet op te maken of dit een slordigheid van de decreetgever betreft of een bewuste keuze,

waarvoor geen motivering is geleverd.

32. Opmaak van de lijsten met de personen die kunnen worden aangewezen. In de gemeenten waar stadsdistrictsverkiezingen plaatsvinden worden de lijsten per stadsdistrict door het college van burgemeester en schepenen opgemaakt.⁵²

Elk van de vroegere cumulatieve voorwaarden aangaande de personen die als (plaatsvervangende) bijzitters van de stembureaus konden worden aangewezen, zijn niet meer in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet opgenomen. Ze moeten dus niet langer de jongste kiezers van ten minste 30 jaar zijn, die bovendien kunnen lezen en schrijven.⁵³

Onder de nieuwe regelgeving moeten beide lijsten ten laatste de drieëndertigste dag vóór de verkiezingen nog slechts enkel naar de voorzitter van het kantonhoofdbureau worden gezonden⁵⁴; die persoon moet nu immers alle benoemingen voor zijn rekening nemen.

33. Samenstelling telbureaus. In plaats van de twaalfde dag voor de verkiezingen⁵⁵ moeten de voorzitter en (plaatsvervangende) bijzitters van de telbureaus uiterlijk de dertigste dag voor de verkiezing worden aangewezen.⁵⁶

Artikel 47 herneemt volgens de memorie van toelichting⁵⁷ artikel 3sexies, § 4, tweede lid, laatste zin van de Provinciekieswet en behoeft daarom geen toelichting. Die "herneming" is nogal ruim opgevat want de vereiste om de aanwijzingen *onmiddellijk* te betekenen, vervalt. Aangezien de termijn tussen de aanwijzing en de verkiezing is verlengd, kan dit weliswaar worden verantwoord, maar het was beter geweest dit als dusdanig expliciet te motiveren.

34. Samenstelling stembureaus. Krachtens artikel 49, § 1 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet moet de voorzitter van het kantonhoofdbureau ten laatste de dertigste, in plaats van de twaalfde, dag voor de verkiezing naast de voorzitter van de stembureaus evenzeer de (plaatsvervangende) bijzitters van die bureaus aanwijzen. De daarmee gepaard gaande aangetekende zending met de kennisgeving moet niet langer binnen 48 uur noch in ongesloten omslag worden verstuurd.⁵⁸

De secretaris moet bij toepassing van de vierde paragraaf van het voormelde artikel een gemeenteraadskie-

45. Art. 40, §§ 3 en 4.

46. Art. 3ter, vierde lid Provinciekieswet.

47. Art. 41.

48. Art. 42, laatste lid.

49. Art. 37decies, laatste lid Provinciekieswet.

50. Art. 43, eerste lid, eerste zin.

51. Art. 43, eerste lid, laatste zin.

52. Art. 44, § 1, eerste lid.

53. Art. 3sexies, § 9 Provinciekieswet.

54. Art. 44, § 2.

55. Art. 3sexies, § 4, tweede lid Provinciekieswet.

56. Art. 46.

57. Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 30.

58. Art. 49, § 3, tweede lid, in vergelijking met art. 3sexies, § 10, eerste lid Provinciekieswet.

zer of stadsdistrictsraadskiezer zijn, terwijl dit onder de oude regeling een districtskiezer was.⁵⁹

De voorzitter van het kantonhoofdbureau verzorgt de verspreiding van de lijsten met de samenstelling van de stembureaus, in lijn met de boven behandelde wijzigingen. Op aanvraag kan iedereen, zonder tijdsli-miet, daar een gratis kopie van verkrijgen, weliswaar langs de voorzitters van de lokale hoofdbureaus.⁶⁰

x. Oproeping van de kiezers

35. De bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van de datum van de verkiezing wordt voor provincie- en gemeenteraadsverkiezing gelijkgesteld op ten minste twintig dagen vóór de verkiezing.⁶¹

De Vlaamse Regering⁶² stelt het model van de oproepingsbrief vast; de inhoud bevat niet langer een verwijzing naar het feit dat de uitgaven voor verkiezings-propaganda ter inzage liggen voor de kiezers, noch de naam van de echtgeno(o)t(e).

De bepalingen betreffende de stemming bij volmacht worden in de integrale tekst opgenomen.

xi. Afgifte van een volmacht

36. De bestaande regeling blijft behouden, maar is versoepeld op de volgende punten⁶³: bij ontstentenis van bewijsstukken die normaliter aan de burgemeester moeten worden overhandigd, kan nu een verklaring op eer worden aanvaard om de onmogelijkheid te staven zich als kiezer in het stemlokaal aan te bieden; in plaats van uiterlijk de derde dag vóór de verkiezing mag de aanvraag nu tot uiterlijk de dag voor de dag van de verkiezing worden ingediend.

xii. Bescherming van de lijstnaam en toekenning van de volgnummers

37. De regeling betreffende het letterwoord of het logo vervalt; er is enkel nog sprake van de lijstnaam.⁶⁴

Het voorstel tot bescherming van de lijstnaam moet bij toepassing van artikel 61, eerste lid, door drie Vlaamse parlementsleden worden ondertekend, ongeacht het aantal leden van de fractie. De Provinciekieswet liet dit reeds toe voor elke formatie die door ten

minste drie parlementsleden was vertegenwoordigd op voorwaarde dat *alle* leden van de fractie het voorstel ondertekenden.⁶⁵

Er wordt eveneens beweerd dat de bepalingen over de lijstvereniging niet worden hernomen omdat die thematiek in een aparte titel wordt behandeld.⁶⁶ Die titel behandelt echter de lijstverbinding waarvan in de rechtsleer wordt benadrukt dat beide niet mogen worden verward.⁶⁷

De lijstverbinding betreft de apparentering; die blijft bestaan en is belangrijk voor het halen van de kiesdrempel. De lijstvereniging bestaat als begrip niet langer in de nieuwe Vlaamse kiesregeling.

Het feit dat de decreetgever zelf blijkbaar verward is omtrent de terminologie, is misschien de beste illustratie van de nuttigheid om het begrip "lijstvereniging" dan maar te doen verdwijnen.

xiii. Indiening van de kandidatenlijsten

38. De voordrachten van de kandidaten die een beschermde lijstnaam gebruiken moeten thans worden vergezeld van een getuigschrift van de nationale voorzitter van de politieke formatie (of zijn gemandateerde)⁶⁸ in plaats van de door de politieke formatie op het niveau van het bestuurlijk arrondissement aangewezen persoon.

39. Artikel 69 herneemt artikel 23, § 1, eerste en tweede lid van de Gemeentekieswet. Tijdens de bespreking in de commissie werd een amendement⁶⁹ aangenomen waardoor het voortaan volstaat indien de voordrachtsakten slechts door één i.p.v. twee aftredende gemeenteraadsleden worden ondertekend. Dit komt uiteraard de vertegenwoordiging ten goede, maar de vraag rijst of dit niet enigszins in tegenspraak is met het streven naar meer stabiliteit.

De indieners van het amendement en met hen de commissie hebben echter de impact van deze wijziging in het geheel van de tekst niet ten volle onderkend. Beide artikelen in het decreet die hiernaar verwijzen, zijn met name in een meervoudsvorm opgesteld; zo verwijst artikel 70 naar "de aftredende gemeenteraadsleden" en artikel 214 naar "de twee aftredende raadsleden, vermeld in artikel 69".

59. De memorie van toelichting (*Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/1, 30-31.) gewaagt eens te meer over een "herneming" terwijl het in werkelijkheid een eenvoudige wijziging is (vgl. met het vroegere art. 3octies Provinciekieswet), die niet nodig verborgen had moeten worden gehouden.

60. Art. 50, eerste en tweede lid.

61. Art. 51.

62. Art. 54, eerste en tweede lid.

63. Art. 56, § 2. Voor een meer uitgebreide bespreking van het stemmen bij volmacht, zie J. DUJARDIN et al., *Praktisch handboek voor gemeenterecht*, o.c., 15-17.

64. Art. 60.

65. Art. 10, § 1 Provinciekieswet. Verder L.M. VENY, *De regelgevende bevoegdheid van het Vlaamse Gewest voor de komende gemeenteraadsverkiezingen*, l.c., nrs. 15-16.

66. Te weten Titel 16 van Deel 2 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

67. R. VAN LOOCK (ed.), *Praktisch handboek voor provincierecht*, Brugge, die Keure, 2010, 23.

68. Cf. art. 64, eerste lid; vgl. voorheen art. 10, § 3 Provinciekieswet.

69. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/3, Amendement nr. 13, 4 en *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/8, 38.

De toepasselijke regeling voor de stadsdistrictsraadsverkiezingen⁷⁰ en de provincieraadsverkiezingen⁷¹ is op de hierboven behandelde regels betreffende de gemeenteraadsverkiezingen afgestemd.

40. Inzake de vereiste en toegestane gegevens op de voordrachtsakten stelt de memorie van toelichting⁷² dat die slechts worden gewijzigd op het vlak van het gebruik van de familienaam van de man door de echtgenote of weduwe.

In realiteit gelden voortaan echter volgende wijzigingen ten opzichte van de vroegere regeling⁷³:

- in het geval dat een kandidaat over een “roepnaam” beschikt, mag die worden toegevoegd;
- de vereiste voor kandidaten en, in voorkomend geval, de kiezers die hen voordragen om hun beroep op te geven, komt niet meer voor⁷⁴;
- de afschaffing van de regeling waarbij de vrouwelijke kandidaat die gehuwd of weduwe is, haar naam door de naam van haar (overleden) echtgenoot mag laten voorafgaan.

Die laatste wijziging heeft pas effect vanaf de verkiezing van 2018; voor de eestvolgende verkiezing is immers een overgangsregeling ingevoerd waarbij de huidige regeling, weliswaar in een uitgebreide vorm, behouden blijft.⁷⁵ Voor de verkiezingen van 14 oktober 2012, en enkel voor die verkiezing, mogen niet enkel vrouwelijke maar ook mannelijke kandidaten nog van die mogelijkheid gebruik maken en worden partners met een wettelijk samenlevingscontract evenmin van die handelwijze uitgesloten.

41. De pariteitsregels worden lichtelijk aangescherpt waarbij ervoor is gekozen geen algemeen rits beginsel in te voeren, maar dit te beperken tot de eerste twee lijstplaatsen; met ingang van de eerstvolgende verkiezingen moeten volgens artikel 74, 2° nog slechts de eerste twee in plaats van de eerste drie kandidaten van verschillend geslacht zijn.⁷⁶

xiv. Onderzoek van de kandidatenlijsten

42. Het gemeentelijk hoofdbureau houdt zijn vergadering strekkend tot het onderzoek van de kandidatenlijsten, op de 27ste i.p.v. de 24ste dag vóór de dag van de stemming.⁷⁷

De regeling betreffende verbetering van de voordrachtsakte is het voorwerp van artikel 87 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet⁷⁸; enkel niet-verkiezbare kandidaten mogen worden vervangen en nog steeds mag enkel in geval van niet-naleving van de pariteitsregels de volgorde van de kandidaten worden gewijzigd. Indien een lijst na schrapping van kandidaten niet wordt afgewezen, verliest ze toch nog haar eventueel gemeenschappelijk volgnummer.

Het bezwaar tegen aanvaarde of afgewezen kandidatenlijsten door de indieners van de lijst of de kandidaten die erin zijn opgenomen vindt nog steeds plaats op de 26e dag voor de stemming, maar nu van 13 tot 16 uur (i.p.v. 13 tot 15u).⁷⁹

Op grond van lezing van de memorie van toelichting⁸⁰ wordt slechts één wijziging aangebracht in de gevallen waarin een verbeterings- of aanvullingsakte ontvankelijk is. Dit betreft de schrapping van het geval “onvoldoende kandidaat-opvolgers”.

In werkelijkheid bestaan er evenwel meer verschillen tussen artikel 123 Algemeen Kieswetboek en artikel 91, tweede lid, Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet. Dienaangaande kan worden aangestipt:

- de regeling betreffende het “gemis van het vereiste aantal regelmatige handtekeningen van voordragende kiezers”⁸¹ dat niet langer in de Vlaamse kiesregelgeving voorkomt. Hieruit kan worden afgeleid dat – terwijl dit vroeger wel nog het geval was – het nu niet meer mogelijk is om een onvoldoende aantal handtekeningen te verbeteren. Aangezien het in de praktijk een lijst zal betreffen die eerst niet, maar na verbetering wel voldoende handtekeningen van kiezers verzamelt, is het moeilijk te begrijpen waarom de decreetgever, zonder motivering noch vermelding, ertoe overgaat die lijst elke kans op deelneming aan de verkiezing te ontnemen;

70. Art. 83. Hierbij stellen we vast dat in de verwijzing naar artikel 69 sprake is van “gemeenteraadsleden” die gelezen moeten worden als “stadsdistrictsraadsleden”, zodat de in dit randnummer beschreven inconsistentie wordt voortgezet.

71. Art. 84. Voor de provincieraadsverkiezingen wordt artikel 69 vervangen en is slechts de handtekening nodig van één aftredend provincieraadslid waar vroeger drie handtekeningen vereist waren. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/8, 40 en Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/3, Amendement nr. 16, 6. (cf. art. 11, § 1, tweede lid Provinciekieswet; zie tevens R. VAN LOOCK (ed.), Praktisch handboek voor provincierecht, o.c., 20).*

72. *Zie Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 34; verder J. CRAEGHS, Wegwijs in het nieuw lokaal en provinciaal kiesdecreet, l.c., 6 uitdrukkelijk verwijzend naar de bedoeling mogelijke discriminaties op te heffen.*

73. Vergelijk art. 71, eerste lid Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet met art. 23, § 1, 4 Gemeentekieswet.

74. Deze wijziging is in de toelichting niet opgenomen omdat deze doorgevoerd is naar aanleiding van de bespreking in de commissie. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/8, 39. en Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/7, 4 (Amendement nr. 39).*

75. *Zie art. 285.*

76. Over die pariteitsregel, zie in het bijzonder L.M. VENY, I. CARLENS en N. DE VOS, *Het 'kiesdecreet': rechtsgrond, constitutionele bedenkingen, krachtlijnen, l.c., nrs. 572-573, 324; L.M. VENY, De regelgevende bevoegdheid van het Vlaamse Gewest voor de komende gemeenteraadsverkiezingen, l.c., nr. 13, 7-8.*

77. Art. 86 in vergelijking met art. 124, eerste lid Algemeen Kieswetboek juncto art. 26, § 3, 2° Gemeentekieswet.

78. Over de verbeteringsakte, lees tevens L.M. VENY, *De regelgevende bevoegdheid van het Vlaamse Gewest voor de komende gemeenteraadsverkiezingen, l.c., nr. 14, 8-9.*

79. Art. 89, eerste lid.

80. *Zie Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 38.*

81. *Cf. art. 123, derde lid, 1° Algemeen Kieswetboek.*

- de afwijzing wegens niet-verkiesbaarheid van een kandidaat is in tegenstelling tot vroeger voortaan uitdrukkelijk opgenomen in de lijst van gevallen waarin een verbeteringsakte ontvankelijk is⁸²;
- onder de vroegere regeling kon bij niet-naleving van de pariteitsregels de verbeteringsakte de naam van een nieuwe kandidaat bevatten.⁸³ Voortaan is dit enkel nog mogelijk in het toegevoegde geval waarin een kandidaat niet verkiesbaar is⁸⁴; de miskenning van de pariteitsregels blijft aldus de enige omstandigheid waarin de volgorde kan worden gewijzigd.

Voor het stadsdistrict en de provincie⁸⁵ geldt een volledig analoge regeling.

43. Omtrent de beroepsmogelijkheden expliciteert artikel 95, laatste lid, dat het dossier rechtstreeks aan de voorzitter van de gemeente- of provincieraad wordt overgemaakt in plaats van aan de secretaris of de griffier van de desbetreffende raad.

xv. Lijstverbinding bij provincieraadsverkiezingen

44. In de volgende concrete gevallen kunnen kandidaten zich verbinden met kandidaten van⁸⁶:

- lijsten met dezelfde benaming die in andere districten van dezelfde provincie zijn voorgedragen met het oog op het halen van de drempel om toegelaten te worden tot de aanvullende zetelverdeling (d.i. in ten minste één district van het provinciaal kiesarrondissement een aantal stemmen hebben verkregen dat ten minste gelijk is aan 66 % van de kiesdeler⁸⁷);
- lijsten met dezelfde benaming die in andere districten van hetzelfde provinciale kiesarrondissement zijn voorgedragen om de aanvullende zetelverdeling toe te passen.

In dit verband ontvangt niet langer de voorzitter van het centraal bureau van het arrondissement de verklaringen van lijstverbinding, maar de voorzitter van het provinciaal hoofdbureau. Het provinciaal hoofdbureau maakt de tabel van verbonden lijsten op en stuurt er een afschrift van naar de relevante provinciedistrictshoofdbureaus.⁸⁸

xvi. Varia

45. Voortaan is het “de lijst” i.p.v. de lijstaanvoerder die op de voordrachtsakte een (plaatsvervangende) getuige kan aanwijzen voor de vergaderingen van de verschillende hoofdbureaus.⁸⁹

46. Er bestaan niet langer technische vereisten op decretaal niveau omtrent de opmaak van het stembiljet⁹⁰; dit wordt volledig aan de Vlaamse Regering overgelaten.

De inrichting van de stemlokalen is dan weer een opdracht van het college van burgemeester en schepenen, de Vlaamse Regering bepaalt het model daartoe⁹¹ en is niet langer als bijlage bij de decretale regeling gevoegd.

§ 2. Op de verkiezingsdag

i. Kiesregelgeving

47. In plaats van twee exemplaren van de verkiezingsregeling – destijds het Algemeen Kieswetboek, de Gemeentekieswet en de Provinciekieswet – voor de leden en voor de kiezers van het bureau, moet er nu slechts één exemplaar van uitsluitend het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet ter beschikking van die leden worden gesteld en dit met uitsluiting van de kiezers.⁹² Het decreet mag dan al beweren de bedoeling te hebben de kiesregelgeving bevattelijker en makkelijker kenbaar te maken; dit gaat duidelijk niet op voor de kenbaarheid van de toepasselijke regelgeving op het moment van de stemming.

ii. Installatie van de stembureaus

48. Het stembureau moet ten laatste om 7u30 zijn geïnstalleerd⁹³; de kiezers krijgen toegang vanaf 8u.⁹⁴

De voorzitter houdt de aanstellingsbrieven van de getuigen bij en beslist zelf, en dus niet het bureau, over eventuele bezwaren waartegen geen beroep openstaat. Het decreet bepaalt dat hiervan melding wordt gemaakt in het proces-verbaal.

49. Het recht op presentiegeld voor de leden wordt enkel nog in artikel 129 van het decreet vermeld, maar

82. Vgl. art. 91, tweede lid, 6° en het ontbreken van een gelijkaardige bepaling in art. 123 Algemeen Kieswetboek.

83. Art. 123, vierde lid.

84. In die zin art. 93, derde lid Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet.

85. Ter zake de art. 99 en 100.

86. Art. 101.

87. Art. 181, § 2, derde lid.

88. Zie de art. 102 en 107.

89. Ter zake art. 110 voor de gemeente, art. 111 voor het stadsdistrict, art. 112 voor het provinciedistrict en art. 113 voor de provincie, al gebeurt dit voor die laatste in de verklaring tot lijstverbinding.

90. Art. 121.

91. Art. 123, § 1, eerste lid.

92. Art. 125.

93. Art. 126 e.v.

94. Art. 134, eerste lid.

moet volledig door de Vlaamse Regering worden uitgewerkt.

iii. De stemming

50. In grote lijnen zijn de bepalingen uit de vroegere kiesregelgeving overgenomen.

Het proces-verbaal van de stemming maakt nu ook melding van de verwijdering van personen die verschijnen in het stemlokaal zonder te behoren tot de categorieën die daartoe de toelating hebben⁹⁵; die regeling gold vroeger uitsluitend voor de kiezers die wegens het verstoren van de rust werden verwijderd. Kandidaten zijn niet langer toegelaten⁹⁶ tot het stemlokaal behoudens het lokaal waar hij als kiezer zijn stem moet uitbrengen. Omdat de regeling omtrent het elektronisch stemmen afzonderlijk zal worden ingevoerd, is de bepaling betreffende de aanwezigheid van deskundigen komen te vervallen.

In het geval een plaatsvervangende getuige ook effectief getuige wordt, mag die nog enkel stemmen in het lokaal waar hij zijn opdracht vervult.⁹⁷

51. De plaats van de stempel op het stembiljet is niet langer bij loting te bepalen, maar een beslissing van de voorzitter van het stembureau.⁹⁸

52. Het verlengde sluitingsuur bij de verkiezingen van 8 oktober 2006, te weten de uitbreiding tot 14u, wordt opnieuw verlaten en het oude sluitingsuur van 13u treedt opnieuw in werking⁹⁹; de mogelijkheid tot verlenging door de Vlaamse Regering bij samenvallende verkiezingen blijft voorzien.

iv. Het einde van de stemming

53. Het decreet vereist van de voorzitter van het stembureau nog slechts één proces-verbaal voor alle verkiezingen in zijn bureau¹⁰⁰; dit behelst ongetwijfeld een duidelijke en in de praktijk merkbare vermindering van de werklast.

54. In tegenstelling tot vroeger worden de stembussen voortaan direct na de stemming geopend en de dichtgevouwen stembiljetten geteld.¹⁰¹ Na het noteren van de effectieve aantallen worden de biljetten verzameld; voor zover nodig worden de verkeerd gedeponeerde biljetten bij die van de juiste verkiezing gevoegd. Dit vermijdt de vroegere omslachtige regeling om de bij

vergissing in verkeerde stembussen gestoken biljetten te corrigeren.

De regeling voegt daardoor een zeer belangrijk fraudegevoelig moment toe in het verloop van de verkiezing; de bussen moeten eenmaal extra worden geopend zodat de aanwezigheid en de aandacht van de getuigen hierbij zeer doorslaggevend zal zijn om dit proces correct te doen verlopen. Wetend dat het voor kleine of lokale partijen niet steeds eenvoudig is om voldoende getuigen op te roepen, zullen zij hiervoor een bijkomende inspanning moeten leveren.

55. De verschillende lijsten die de voorzitter moet opmaken, worden in één artikel behandeld.¹⁰² Naast de vroegere twee lijsten moeten twee extra lijsten worden opgesteld ten behoeve van de vrederechter; dit betreft de kandidaat-bijzitters die niet of te laat opdaagden en de personen die uit het stembureau werden verwijderd.

56. Artikel 145 verzamelt de bepalingen betreffende de (originele) stukken die de voorzitter van het stembureau aan de voorzitter van het aangewezen telbureau moet bezorgen; het geparafeerde modelstembiljet wordt aan de lijst over te maken documenten toegevoegd.

Het bezorgen van de stembussen – alsook de harmonicaenveloppes – gebeurde vroeger “*vergezeld van de getuigen*”¹⁰³; artikel 145, tweede lid, inleidende zin stelt nu dat dit slechts “*eventueel vergezeld van getuigen*” gebeurt. Dit roept de vraag op of de getuigen dit kunnen afdwingen of die werkwijze louter van de goodwill van de voorzitter dan wel het bureau afhangt; er is bovendien niets bepaald over het beslechten van mogelijke geschillen dienaangaande, noch over de betekenis en de doelstelling van de toevoeging van het woord “*eventueel*”.

Wel bestaat in de nieuwe regeling, meer bepaald artikel 148, een algemeen recht voor de getuigen om de te verzegelen enveloppen tezamen met hun eigen merk te verzegelen en om hun opmerking in de officiële documenten te laten noteren.

57. Artikel 147 veruiterlijkt het beginsel dat aan de vrederechter nog enkel die zaken worden overgemaakt die tot vervolging aanleiding kunnen geven en lijst verder op wat de voorzitter van het stembureau aan de vrederechter van het gerechtelijk kanton bezorgt.

95. Art. 132, § 5.

96. Art. 132, §§ 3 en 5; vergelijk met art. 110 Algemeen Kieswetboek *juncto* art. 35 Gemeentekieswet.

97. Art. 133.

98. Art. 138, § 1.

99. Art. 134, eerste en tweede lid.

100. Art. 141.

101. Art. 142, § 3.

102. Ter zake art. 143.

103. Vgl. art. 45 Gemeentekieswet.

v. De telling van de stemmen

58. Overeenkomstig het (opnieuw) vervroegen van het einde van de stemming moet ook het telbureau één uur vroeger, i.e. om 14, worden geïnstalleerd. Het vervullen van het bureau, bij onvoldoende (plaatsvervangende) bijzitters is voortaan ook een bevoegdheid van de voorzitter en dus niet langer van het bureau als geheel.¹⁰⁴

De werkwijze bij afwezigheid van de voorzitter is in artikel 151 vervat.

59. Getuigen. De getuigen worden vanaf de installatie van het telbureau tot het lokaal toegelaten; ze mogen aldus niet meer tot de ontvangst van alle stembussen of omslagen worden geweerd.¹⁰⁵ Ze zijn daarbij wel verplicht hun aanstellingsbrief aan de voorzitter te overhandigen; dit betreft de kennisgeving waarvan artikel 116 melding maakt.

De vervanging van een getuige is slechts mogelijk tot het begin van de verrichtingen¹⁰⁶; de getuige van een lijst die nog geen aanwezige getuige heeft, wordt echter toegelaten ook al zijn de werkzaamheden reeds aangevat.

60. Aanvang van de telling. Onder de nieuwe regeling vat het telbureau de telling aan zodra het één harmonicaenveloppe of stembus, met de bijhorende documenten, heeft ontvangen. Een belangrijke wijziging bij de vroegere situatie bestaat er zodoende in dat niet langer de ontvangst van alle stembrieven moet worden afgewacht.¹⁰⁷

Stembiljetten moeten steeds eerst worden geteld zonder ze open te vouwen; anders dan wat de memorie van toelichting¹⁰⁸ suggereert, is hier niet "de formulering van de Provinciekieswet" gevolgd.

De vroegere provinciale kiesregeling stond de voorzitter toe "één of meer leden van het bureau te machtigen tegelijk met hem deze telling te doen"; in de bewoordingen van de Gemeentekieswet waren dit "een of twee bijzitters".¹⁰⁹ Het staat echter buiten kijf dat beide artikelen benadrukten "tegelijk met hem deze telling te doen". Concreet was het dus de voorzitter die zelf telde en daarin desgevallend door één, twee of (voor de provincie) meer leden van het bureau werd bijgestaan.

Het huidige artikel 155, § 2, eerste lid, vermeldt nu: "Hij (de voorzitter) of zijn gemachtigde tellen de ...". Die libellering strookt niet helemaal of zelfs niet met de artikelsgewijze toelichting bij dit decreet¹¹⁰ waarin te lezen valt dat "de voorzitter iemand [kan] machtigen mee te tellen". Anders dan dat uit de toelichting zou kunnen worden afgeleid dat de voorzitter nog steeds meetelt, zijn in de praktijk de wijzigingen onder het nieuwe decreet dus veel ingrijpender; de voorzitter kan een persoon machtigen – er staat "zijn gemachtigde" dus zonder opening naar een eventueel meerzoon – alleen de telling voor zijn rekening te nemen en bovendien mag de voorzitter, zodra hij iemand machtigt, dit niet meer zelf doen. Dit is naar onze mening de enige betekenis die kan worden gegeven aan het woord "of".

De wijzigingen zijn derhalve van doorslaggevende invloed op het praktisch verloop van de telling, ... in de zin dat die flink langer zullen duren. De artikelsgewijze toelichting stelt het anders voor en het is een pertinente vraag of de enige wijze waarop de betreffende bepaling kan worden uitgelegd, strookt met de effectieve bedoeling van de decreetgever. Indien dit het geval is, worden we geconfronteerd met een foutieve voorstelling van zaken in de toelichting en ontbreekt een verantwoording voor die keuze. Zo niet, dringt zich een urgente aanpassing van de bepaling op.

61. Categorisering en telling. De verdeling van stembiljetten in categorieën wordt vereenvoudigd¹¹¹:

- per lijst: de stembiljetten met enkel een geldige lijststem;
- per lijst: de stembiljetten met één of meer naamstemmen, ook ingeval die tevens een (correcte) lijststem bevatten;
- blanco en ongeldig¹¹²;
- twijfelachtige stembiljetten.¹¹³

Er zijn bijgevolg niet langer twee fases nodig met betrekking tot het tellen van de stembiljetten, al naargelang die zowel een lijststem als één of meerdere naamstemmen binnen dezelfde lijst bevatten.

Getuigen en bureauleden moeten met het formuleren van hun opmerkingen niet wachten tot na de indeling

104. Cf. art. 150, eerste en tweede lid.

105. Art. 154, eerste lid

106. Art. 154, vierde en laatste lid

107. Art. 155, §§ 1 en 2, eerste lid.

108. Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 50.

109. Art. 9quinquies, § 2, eerste lid Provinciekieswet, respectievelijk art. 49, eerste lid Gemeentekieswet.

110. Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 50.

111. Art. 155, § 3, eerste lid.

112. Het decreet herneemt de lijst van ongeldige stembiljetten met één wijziging; blanco stemmen worden niet langer als ongeldig beschouwd en zijn dus niet in deze lijst opgenomen, ofschoon ze finaal wel bij de ongeldige stemmen worden geteld. De Vlaamse kiesregelgeving expliciteert dat stembiljetten met een "onvolmaakt stemmerk" wel geldig zijn, behalve indien er een duidelijk voornemen blijkt om het stembiljet herkenbaar te maken (cf. art. 155, § 3, tweede en derde lid, 2°).

113. Na de toewijzing door het bureau van de twijfelachtige stembiljetten en de opmerkingen die bureauleden en getuigen in dit verband mogen maken, wordt door de voorzitter op het biljet geschreven of het geldig dan wel ongeldig is. Vervolgens worden die door twee leden en, desgevallend, een getuige geparagrafeerd en in aparte verzegelde enveloppes gestoken (aldus art. 155, § 5, tweede, derde en vierde lid).

in categorieën¹¹⁴; ze mogen die te allen tijde uiten.

62. De telling door het bureau¹¹⁵, en niet langer door twee van zijn leden¹¹⁶, verloopt volgens de hiervoor aangehaalde categorieën en van elk cijfer wordt in het proces-verbaal melding gemaakt; vervolgens worden die per categorie in verzegelde enveloppes gestoken. De handelwijze van de openbare afkondiging door het bureau van de resultaten wordt verlaten.

63. Afhandeling in de telbureaus. Aangezien het kantonhoofdbureau in de verdere afhandeling geen rol meer speelt, moet de voorzitter van het telbureau dat niet het hoofdbureau is, een voorlopig proces-verbaal met bijhorende tabel voor akkoord aan het hoofdbureau van de gemeente of, desgevallend, het stadsdistrict overmaken.¹¹⁷ Dit kan leiden tot aanvulling of verbetering. Na zijn akkoord ondertekent de voorzitter van het hoofdbureau de stukken, waarna ook de leden en getuigen het tweede exemplaar kunnen ondertekenen. Daarmee worden de documenten definitief en ontbindt de voorzitter zijn telbureau.

Tot slot systematiseert artikel 158 de documenten die de voorzitter na de ontbinding van zijn telbureau aan het hoofdbureau van de gemeente of, desgevallend, het stadsdistrict bezorgt.

64. Afhandeling in de hoofdbureaus. In dit onderdeel zijn volgens ons enkele fouten geslopen in de overeenstemming tussen de artikelsgewijze toelichting en de werkelijke inhoud van die artikelen. Enerzijds, wordt een bepaalde inhoud toegeschreven aan een artikel terwijl die in een ander artikel is opgenomen; anderzijds, wordt een inhoud gegeven aan een artikel terwijl dit in het geheel niet terug te vinden is in de tekst van het decreet. Dit alles maakt het zeer verwarrend en zal, met het oog op transparantie, een toekomstig ingrijpen van de decreetgever noodzaken om duidelijkheid te brengen.

65. Het hoofdbureau – van de gemeente of het stadsdistrict – gaat over tot de algemene telling na ontvangst van de resultaten van de telling in de verschillende telbureaus. Uitzetel van de telling wegens afwezigheid van alle uitslagen kan slechts ten vroegste op middernacht worden beslist terwijl dit vroeger om 21 uur was.¹¹⁸

66. Van de algemene telling wordt bij toepassing van

artikel 160, tweede lid, door de hoofdbureaus proces-verbaal opgemaakt.

Krachtens de artikelsgewijze toelichting¹¹⁹ moet in dit artikel eveneens worden gelezen dat de proces-verbalen langs digitale weg aan het hoofdbureau van het niveau waarop de telling betrekking heeft en binnen drie dagen in papieren versie aan de provinciegouverneur moeten worden verstuurd. Hoe logisch het ook mag zijn; het versturen langs digitale weg aan het hoofdbureau van het niveau waarop de telling betrekking heeft, is echter op geen enkele wijze waar ook in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet te lezen. Indien het de bedoeling is van de decreetgever dat de hoofdbureaus die werkwijze vooralsnog volgen, zou dit best in het decreet worden opgenomen.¹²⁰

De bezorging van de papieren versie aan de gouverneur is in de artikelen 172 en 176 geregeld.

67. Voorts regelt artikel 161 de toezending van de resultaten, middels de digitale weg, aan de Vlaamse Regering, terwijl artikel 162 de bezorging, echter zonder bepaling van termijn of modaliteiten, behandelt van de resultaten aan de voorzitter van het hoofdbureau waarop de telling betrekking heeft.

In de memorie van toelichting¹²¹ wordt bovendien vermeld dat in dit artikel eveneens moet worden gelezen dat het hoofdbureau overgaat tot de zetelverdeling van de verkiezing waarvoor het bevoegd is en, voor de andere verkiezing(en), tot de controle van de resultaten vooraleer ze door te sturen naar het bevoegde hoofdbureau. Dit valt echter niet met zo veel woorden in dit artikel te lezen, maar is vervat, toch wat de zetelverdeling maar niet wat de controle betreft, in het geheel van Titel 5 van het decreet.

vi. Zeteltoewijzing, bekendmaking en afsluitende werkzaamheden

68. Imperiali versus D'Hondt. De decreetgever heeft ervoor gekozen om op het Vlaamse niveau het bestaande verschil in behandeling op federaal niveau in de zeteltoewijzing te behouden.¹²² *In concreto* geldt het systeem Imperiali voor de gemeenteraadsverkiezingen en het systeem D'Hondt voor de provincieraadsverkiezingen.

De districtsraadsverkiezingen zijn volledig afgestemd op de werkwijze gevolgd bij die voor de gemeenteraad,

114. Art. 155, § 5, eerste lid; vergelijking met art. 50, § 2, eerste lid, inleidende zin, Gemeentekieswet alsook art. 9quinquies, § 5, eerste lid, inleidende zin, Provinciekieswet.

115. Art. 155, § 6.

116. Art. 50, § 2, vierde lid, Gemeentekieswet *juncto* art. 9quinquies, § 6, tweede lid, Provinciekieswet.

117. Art. 157, § 2.

118. Cf. art. 160, eerste en derde lid; vgl. voorheen art. 53, eerste lid Gemeentekieswet.

119. *Parl.St. VI.Parl.* 2010-11, nr. 1084/1, 52-53.

120. Het decreet maakt het evenmin mogelijk dit door middel van een uitvoeringsbesluit toe te voegen; de uitvoeringsbevoegdheid aan de Vlaamse Regering beoogd in artikel 161, derde lid, heeft immers enkel betrekking op het regelen van de voorwaarden waaronder gedeeltelijke resultaten langs digitale weg kunnen worden medegedeeld.

121. *Parl.St. VI.Parl.* 2010-11, nr. 1084/1, 53.

122. Zie voor het mini-decreet reeds L.M. VENY, I. CARLENS en N. DE VOS, *Het Kiesdecreet: rechtsgrond, constitutionele bedenkingen, krachtlijnen, l.c.*, nr. 571, 323-324.

maar dan wel met de delerreeks van toepassing op de provincieraadsverkiezingen voor de zetelberekening.

In de algemene toelichting¹²³ legt de decreetgever er de nadruk op dat de wijze waarop de zetels worden toegewezen en de uitslag wordt bekendgemaakt, nagenoeg ongewijzigd blijft; daar wordt laconiek aan toegevoegd dat de regeling voor de verschillende verkiezingen uniform is gemaakt.

Echter, het grootste en meest opvallende verschil dat ook de grootste impact heeft op de zetelverdeling, te weten de toepassing van het Imperiali- en het D'Hondt-systeem al naargelang de gemeenteraads-, respectievelijk de provincie- en districtsraadsverkiezingen is onveranderd uit de vroegere kiesregelgeving overgenomen. Daarover stelt de Vlaamse decreetgever¹²⁴ het volgende: "*De decreetgever maakt aldus ter zake geen keuze, maar respecteert de vroeger gemaakte keuzes*". Die visie valt naar onze mening toch te betwijfelen; door in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet voor het bestaan van twee onderscheiden stelsels van zetelverdeling te opteren, maakt de Vlaamse decreetgever wel degelijk een duidelijke politieke keuze.

De visie van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State dat voor een dergelijk verschil in behandeling een afdoende verantwoording voor handen moet zijn en de aanbeveling die dan best in de memorie van toelichting weer te geven¹²⁵, is gedurende het hele wetgevingsproces in dovemansoren gevallen.

De realiteit is dat het vroegere onderscheid in toegepaste systemen voor verschillende verkiezingen nooit vatbaar was voor vernietiging door het Grondwettelijk Hof. Vanaf de bekendmaking van dit decreet wordt de termijn geopend om dit onderscheid aan dit rechtscollege voor te leggen en mogelijkerwijze zal de decreetgever alsnog zijn keuze moeten motiveren. De vraag is dan of de motivering die vandaag slechts uit de verwijzing naar de vroegere toestand bestaat, de pertinentie en proportionaliteit van die keuze zal kunnen aantonen.

Los van het feit of de Vlaamse decreetgever alsnog een afdoende motivering hiervoor kan construeren om de vernietiging van, ten minste een essentieel onderdeel, van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet te verhinderen, creëert dit een zeer precaire situatie voor de verkiezingen van 14 oktober 2012 ofschoon een uitspraak, behoudens bij schorsing, sowieso in de buurt van of na de verkiezingen zal vallen.¹²⁶

69. Gemeenteraadsverkiezingen. Het systeem Imperiali blijft voor de gemeenteraadsverkiezingen behouden met dien verstande dat, veeleer slordig, de delerreeks als volgt wordt weergegeven; zo wordt "1; 1½; 2; 2½; 3; 3½; 4; 4½; enz." letterlijk (rekening houdend met alle leestekens) in het decreet: "1 1/2; 2. 2 1/2; 3. 3 1/2; 4. 4 1/2 enzovoort".¹²⁷ Het blijkt uit het geheel van het decreet dat de decreetgever niets wenste te wijzigen aan de delers, maar de huidige tekst van het decreet heeft een andere zij het niet duidelijke strekking en kan dus niet correct worden geïnterpreteerd, laat staan toegepast, zonder een tekstcorrectie.

Toch wordt een, niet onbelangrijke en mogelijks voor in dat geval verkerende kandidaten verstrekkende, inhoudelijke wijziging aan de zetelverdeling aangebracht; in het geval dat een zetel in allerlaatste orde met evenveel recht aan verschillende lijsten toekomt, krijgt de lijst met de jongste in plaats van de oudste kandidaat de voorrang.¹²⁸

Verder blijven de vuistregels en werkwijze van het vroegere systeem behouden, te weten¹²⁹:

- is het aantal kandidaten gelijk aan aantal toekomende zetels, dan zijn alle kandidaten verkozen;
- bedraagt het aantal kandidaten minder dan aantal toekomende zetels, dan zijn alle kandidaten (van die lijst) verkozen en worden de niet toegewezen zetels verdeeld over de andere lijsten;
- bedraagt het aantal kandidaten meer dan het aantal toekomende zetels, dan geschiedt de aanwijzing op grond van de bekomen naamstemmen na overdracht van de lijststemmen.

Aan te stippen valt dat door de keuze om de bepalingen chronologisch en in formules te redigeren, de decreetgever er voor dit onderdeel in geslaagd is een merkelijke verduidelijking tot stand te brengen ten opzichte van de Gemeentekieswet.

70. De openbare bekendmaking en mededeling van de verkiezingsresultaten, inclusief de zetelverdeling en aanwijzing van de verkozen effectieve raadsleden, aan de Vlaamse Regering blijft gelijk¹³⁰; de documentenstroom naar de provinciegouverneur is gesystematiseerd in artikel 172. Een dubbel van het proces-verbaal van het gemeentelijk hoofdbureau wordt nog steeds voor eenieder ter inzage gelegd en voortaan kunnen niet enkel gekozenen, maar alle kandidaten er een uittreksel uit verkrijgen.¹³¹

In uitvoering van artikel 174 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet bepaalt de Vlaamse Regering de

123. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 15.*

124. *Parl.St. VI.Parl., 2010-11, nr. 1084/1, 15.*

125. *Adv.RvS 26 oktober 2010, nr. 48.756/3, randnummer 9, in Parl.St. VI.Parl. 2010-11, nr. 1084/1, 206.*

126. Zie in dit verband de verzoekschriften vermeld in voetnoot 1.

127. Voorheen art. 56, eerste lid Gemeentekieswet en nu art. 166, eerste lid Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet. In de memorie van toelichting wordt die gewijzigde voorstelling van de vroegere en zeer gekende standaarddelerreeks niet verklaard.

128. Art. 166, tweede lid; hetzelfde beginsel geldt voor de provincieraadsverkiezingen, cf. art. 180.

129. Zie de art. 167 e.v.

130. Art. 171.

131. Art. 173.

nadere regeling aangaande de opslag en vernietiging van de (verkiezings)documenten.

71. Stadsdistrictsraadsverkiezingen. De regeling van de verkiezingen van de stadsdistrictsraden wordt geheel afgestemd op die van de gemeenteraadsverkiezingen, waarbij er geen specifieke bepalingen in het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet zijn ingevoerd, maar er telkens naar de overeenstemmende artikelen uit het vorige hoofdstuk wordt verwezen.

Er kan worden herhaald dat, zoals in het verleden, de toepasselijke delerreeks niet het systeem Imperiali, maar het systeem D'Hondt vormt.¹³² De onderlinge afstemming van de verschillende verkiezingen stuit dus opnieuw op de grenzen van de politieke wil daartoe.

Het systematisch "copy-pasten" in de opmaak van een decreet heeft naar onze mening op dit vlak tot anomalieën geleid. Zo bepaalt artikel 175 op welke wijze de artikelen 165¹³³ tot en met 174 moeten worden gelezen, waarbij de delerreeks is gewijzigd en "gemeente" door "stadsdistrict" moet worden vervangen. De letterlijke legistische techniek van interne verwijzing leidt tot de absurde situatie dat de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau van de voorzitter van het stadsdistrictshoofdbureau (sic) documenten ontvangt.

72. Provincieraadsverkiezingen. Met betrekking tot de zetelverdeling bij de provincieraadsverkiezingen is de vernieuwing met de grootste impact terug te vinden. Bij bijzonder decreet¹³⁴ is met name een algemene kiesdrempel ingevoerd om tot de rechtstreekse zetelverdeling toe te worden gelaten; *in concreto* moet een lijst ten minste 5 % van het totaal aantal uitgebrachte stemmen hebben behaald in een provinciedistrict.

Die wijziging wordt "gemotiveerd" met de summiere mededeling dat dit de vertaling is van "de doelstelling die werd vastgelegd in het regeerakkoord".¹³⁵ Op te merken is nogmaals dat een dergelijke inperking van het democratisch speelveld zonder enige twijfel een negatieve impact heeft op de evenredigheid van de zetelverdeling zodat die bepaling met een bijzondere meerderheid moest worden aangenomen.

73. Zowel bij lijstverbinding als in het geval dat daartoe niet is overgegaan¹³⁶, wijst het provinciaal hoofdbureau alle verkozenen aan; in beide gevallen is het systeem D'hondt ongewijzigd overgenomen.

De bijkomende kiesdrempel van 5 % op provinciaal

niveau voor de zeteltoewijzing ingeval tot lijstverbinding is overgegaan, bovenop de met dit decreet ingevoerde drempel voor de rechtstreekse verdeling – 5 % op provinciedistrictsniveau – en de reeds bestaande en overgenomen drempel vervat in de aanvullende zetelverdeling¹³⁷, heeft ingevolge kritiek van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State¹³⁸ en na een woelige nachtelijke zitting in het Vlaams Parlement, de eindmeet niet gehaald. Enige slordigheid is daarvan het resultaat; artikel 181, § 2, derde lid, waar die bepaling met een bijzonder decreet moest worden ingevoegd, spreekt nog steeds van "...voldoen aan de volgende voorwaarden..." waarna er welgeteld één voorwaarde volgt. Het kan uiteraard de overtuiging zijn van de decreetgever dat die bepaling alsnog wordt ingevoerd en dat het daarom niet de moeite loont om de tekst op orde te stellen. Volgens ons verdient het echter aanbeveling de tekst af te stemmen op de werkelijke inhoud en niet op die waarop, gezien het resultaat, door een bepaalde (minderheids)groep was gehoopt.

74. Zoals voor gemeenteraadsverkiezingen worden de vroegere beginselen betreffende de aanwijzing van de verkozenen behouden, maar anders, overzichtelijker, gestructureerd¹³⁹; dit resulteert in een nagenoeg identiek artikel als het overeenkomstige artikel 169 voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Eveneens de regels betreffende de sluiting van de werkzaamheden en de bekendmaking van de uitslag zijn volledig in lijn gebracht met deze die gelden voor de gemeenteraadsverkiezingen¹⁴⁰; de termijn voor de bezorging van documenten aan de provinciegouverneur bedraagt vijf dagen.

75. Tot slot is te benadrukken dat op een constante wijze in de toelichting wordt herhaald dat "de zetelverdeling en de rangorde van de verkozenen worden immers door de Vlaamse Regering digitaal beschikbaar gesteld."¹⁴¹ In het decreet ontbreekt het echter aan enige bepaling die de Vlaamse Regering daartoe machtigt, laat staan, verplicht.

§ 3. Na de verkiezingsdag

i. Verkiezingsuitgaven

76. Algemeen. De bestaande regeling van het decreet van 7 mei 2004 houdende de regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de

132. *Supra*, nr. 68.

133. Het in voetnoot 1 vermelde verzoekschrift van 27 oktober 2011 is precies tegen de art. 165 tot 169 van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet gericht.

134. Zie reeds *supra*, nr. 3; het bijzonder decreet voegt hier toe artikel 178/1, terwijl het nieuwe artikel 269/1 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet de te verkiezen zetels van de provincieraad vastlegt.

135. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1085/1, 3.

136. Art. 181, § 1, eerste lid, respectievelijk art. 179, § 2, eerste lid.

137. Art. 181, § 2, derde lid; verder J. CRAEGHS, *Wegwijs in het nieuw lokaal en provinciaal kiesdecreet*, i.c., 6.

138. Adv.RvS 26 oktober 2010, nr. 48.756/3, randnummer 7.3, in *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/1, 205.

139. Art. 184.

140. Art. 185-189.

141. Bij wijze van voorbeeld: *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/1, 55 (betreffende art. 173) en 58 (betreffende art. 187).

geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, de provincieraden, de gemeenteraden en de districtsraden¹⁴², wordt overgenomen door herneming en herordening; het volledige overgenomen onderdeel is bij artikel 283 Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet opgeheven, waardoor eveneens het opschrift van dit decreet wijzigt.¹⁴³

De belangrijkste wijzigingen kunnen als volgt worden weergegeven¹⁴⁴:

- de mogelijkheid tot indexatie van de maximumbedragen kon slechts vanaf 2012, in het decreet vervalt deze beperking¹⁴⁵;
- er bestaat niet langer een uitzondering voor de bedragen besteed aan de zogenoemde "politieke zendtijd" op de openbare omroep omdat die als dusdanig niet meer in het mediadecreet voorkomt¹⁴⁶;
- de verklaring tot naleving van de wetgeving vervalt daar ieder door de wet gehouden is die op te volgen;
- de openbaarheid van de verslagen wordt versterkt zonder enige personele beperking van het inzage-recht¹⁴⁷;
- de afstemming van de regeling voor de kandidaten op die voor de partijen: zowel voor lijsten als voor de individuele kandidaten gebeurt de aangifte door de lijsttrekker of de door hem gemandateerde persoon.¹⁴⁸

In de toekomst moeten de kandidaten, bij ontstentenis van klacht, binnen drie maanden na de periode van 120 dagen waarbinnen de griffie de aangiften moet bewaren, hun aangifte afhalen; vroeger was hierop geen termijn gesteld.¹⁴⁹

77. Sancties. Zowel de politieke als strafrechtelijke sancties bij niet-naleving van de regeling op de verkiezingsuitgaven blijven ongewijzigd.

Er kan wel de visie van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State in herinnering worden gebracht dat de bepaling betreffende de politieke sanctie – tijdelijk verlies van dotaties – geen plaats heeft in dit decreet¹⁵⁰; het komt volgens het advies niet aan de decreetgever toe om een recht te moduleren dat vervat zit in een reglement van het Parlement zelf.

78. Commerciële communicatie tijdens de sperperiode. In de memorie van toelichting¹⁵¹ wordt uitdrukkelijk verwezen naar artikel 49 van het Mediadecreet

van 27 maart 2009 dat toestaat tegen betaling aan kandidaten en partijen commerciële communicatie ter beschikking te stellen tijdens de sperperiode, op voorwaarde van naleving van de regelgeving betreffende de verkiezingsuitgaven. De vraag moet worden gesteld wat de betekenis is van die bepaling en de herhaling ervan in de toelichting bij het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, aangezien artikel 194, eerste lid, 5° – zoals artikel 8sexies, § 1, 3° Verkiezingsuitgavendecreet 2004 – verbiedt om tijdens de sperperiode gebruik te maken van "commerciële reclamespots op radio, televisie en in bioscopen".

Naar onze mening is artikel 49 Mediadecreet zonder voorwerp met uitzondering van commerciële communicatie langs het internet. Het maakt het mogelijk iets te doen binnen de grenzen van een andere regeling, die zelf op haar beurt nagenoeg het volledige gedrag verbiedt. Dit kan enkel betekenis hebben indien ervan wordt uitgegaan dat op termijn het verbod ex artikel 194, eerste lid, 5° zal worden afgeschaft. Ook al is dit slechts louter een juridisch, technische en neutrale operatie; de verplaatsing, als enige punt, van de derde plaats in het Verkiezingsuitgavendecreet 2004 naar de vijfde plaats in dit decreet kan een indicatie vormen dat dit reeds wordt voorbereid. In dat opzicht krijgt de verwijzing naar en het bestaan van artikel 49 Mediadecreet betekenis, de nuance betreffende het internet daar gelaten. In de huidige stand van de regelgeving verzekeren dergelijke bepalingen echter onbegrip en is het aangewezen ze te verduidelijken.

ii. Verkiezingsbetwistingen

79. Varia. De Raad voor Verkiezingsbetwistingen¹⁵² zetelt niet meer noodzakelijk in het Provinciehuis, maar daar waar de voorzitter het bepaalt.¹⁵³

80. Samenstelling. Op grond van artikel 206, § 1, eerste lid Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet gaat de benoeming van de leden in op 1 maart van het verkiezingsjaar.

De decreetgever heeft er in het tweede lid van de vorennoemde bepaling voor geopteerd om het mogelijk te maken dat de samenstelling van de Raad een permanent karakter krijgt door de periode van zes jaar voortaan onbeperkt hernieuwbaar te verklaren; hiervoor is in de voorbereidende werken geen motivering te vinden. Er kan enkel worden vastgesteld dat waar voor-

142. Hierna aangehaald als Verkiezingsuitgavendecreet 2004.

143. Art. 279.

144. Zie de art. 190 e.v., te vergelijken met de art. 8bis e.v. Verkiezingsuitgavendecreet 2004.

145. Art. 190, derde lid, in vergelijking met art. 8bis, lid 3 Verkiezingsuitgavendecreet 2004.

146. Art. 193, § 3, in vergelijking met art. 8quinquies, § 3, punt 5 Verkiezingsuitgavendecreet 2004.

147. Art. 197, § 2, derde lid, in vergelijking met art. 8octies, § 2, derde lid Verkiezingsuitgavendecreet 2004.

148. Art. 199, § 1.

149. Nu art. 199, § 4; vgl. met art. 23ter, derde lid, in fine Verkiezingsuitgavendecreet 2004, art. 98 Gemeentekieswet en art. 11bis, derde lid, in fine Provinciekieswet.

150. Cf. Adv.RvS 26 oktober 2010, nr. 48.756/3, randnummer 22, in *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/1, 210. Aangezien de betrokken bepaling uit het Verkiezingsuitgavendecreet 2004 is overgenomen, gold die opmerking ook reeds voor het verleden.

151. *Parl.St. VI.Parl. 2010-11*, nr. 1084/1, 59.

152. Meer hierover o.m. bij L.M. VENY, K. BEKE en N. DE VOS, "De Raad voor verkiezingsbetwistingen: de eerste jurisprudentie" in *Jura Falc.* (ed.), *Het nieuwe Gemeentedeceet. Een eerste evaluatie*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 107-132.

153. Art. 202, tweede lid.

heen enkel in de eerste periode een lid van de Raad wegens zijn herbenoeming geneigd kon zijn om in zijn beoordeling de in de Vlaamse Regering vertegenwoordigde partijen te ontzien, die incentive nu bestaat voor elke termijn waarvoor het lid is benoemd.

81. Op het vlak van de uitgesloten personen is een verbetering merkbaar omdat de referentieperiode niet langer de zittingsperiode is van het parlement of de raad waarin ze zetelen of waarvoor ze kandideerden¹⁵⁴, maar een ruimere periode van tien jaar voorafgaand aan de benoeming in de Raad. Daarnaast zijn leden van de rechterlijke macht en het Grondwettelijk Hof niet langer uitgesloten, maar arrondissements-commissarissen voortaan wel.¹⁵⁵

De vereiste te beschikken over een graad van academisch niveau is niet aangehouden.

De decreetgever heeft evenzeer een uitstekende kans gemist om een kwalitatieve stap vooruit te zetten in het uitsluiten van politiek gekleurde leden van de Raad. Er wordt met name nog steeds op geen enkele wijze een uitsluiting georganiseerd voor personen die professioneel in dienst zijn van een politieke partij, fractie of beleidscel. Eveneens de uitsluiting van personen die zich objectief met een politieke partij affilieren, door bijvoorbeeld op te zijn getreden als getuige bij verkiezingsverrichtingen, ontbreekt een formele rechtsgrond.

Bijzondere regels betreffende de vervanging van de leden bij behandeling van zaken van de gemeente van de woonplaats of waarin verwanten betrokken zijn, zijn nu opgenomen.¹⁵⁶

82. Er is een poging ondernomen om de leemte betreffende de wijze van kandideren en benoemen op te vullen. Die bestaat uit oproeping in het *Belgisch Staatsblad* en kandidaatstelling door middel van een aangetekend schrijven aan de Vlaamse Regering.¹⁵⁷ Jammer genoeg is vast te stellen dat geen moment is bepaald waarop die bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* moet gebeuren; in theorie kan dit dus jaren voor de verkiezing zijn wat, met een termijn van verval vastgesteld op één maand na de bekendmaking, in de praktijk het de geïnteresseerde burger, met de nodige bekwaamheid, bijzonder moeilijk maakt. Dit is een gemiste kans want niets staat, door middel van retroplanning op grond van de expliciete datum van 1 maart, eraan in de weg om in het decreet vast te leg-

gen op welk moment de bekendmaking moet gebeuren.

83. De eed wordt voortaan afgelegd in handen van de provinciegouverneur¹⁵⁸ in plaats van de vrederechter.

De forfaitaire jaarvergoeding wordt vervangen door een forfaitaire vergoeding per zitting en thans kan er aanspraak worden gemaakt op een terugbetaling van reis- en verblijfkosten.¹⁵⁹ Dit laatste wint uiteraard aan relevantie in het licht van de vrije keuze van de voorzitter over de plaats waar de zittingen van de Raad plaatsvinden.

84. Bevoegdheden. De grens voor het bepalen van de bevoegdheid van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen oude of nieuwe stijl ligt op 1 maart 2012.¹⁶⁰

85. Procedure. De termijn voor het indienen van een verzoekschrift wordt van veertig dagen teruggebracht naar dertig dagen.¹⁶¹ De behandelingstermijn bedraagt daarentegen voortaan veertig dagen.¹⁶²

De vervanging van een onontvankelijk verzoekschrift binnen de bezwaartermijn blijft mogelijk¹⁶³ en moet niet langer de intrekking van het vorige expliciteren. Net als vroeger zijn er geen garanties dat de indiener tijdig op de hoogte wordt gebracht van de niet-ontvankelijkheid. Het is dus aan de indiener om de Raad ertoe te bewegen op een nog nuttig tijdstip een negatieve beslissing over de ontvankelijkheid aan hem mede te delen.

In de vroegere situatie, te weten een bezwaartermijn van veertig en behandelingstermijn van dertig dagen, kon de indiener – door het bezwaar vlak na de verkiezing in te dienen – zeker zijn dat een negatieve beslissing over de ontvankelijkheid nog voor het einde van de bezwaartermijn kon worden verwacht en gecorrigeerd. In haar ijver om te verhinderen dat tweemaal eenzelfde, ongegronde klacht kan worden ingediend, heeft de decreetgever *de facto* de mogelijkheid tot vervanging van een onontvankelijk bezwaar zo goed als onmogelijk gemaakt. Aangezien de ontvankelijkheid eenvoudig te beoordelen is, zou het aangewezen zijn in het decreet de bepaling toe te voegen dat elk bezwaar dat niet binnen een redelijke termijn – tien of vijftien dagen – wegens onontvankelijk werd afgewezen, als ontvankelijk moet worden beschouwd. Op die manier heeft de verzoeker de garantie en niet louter de theoretische mogelijkheid dat een bezwaar

154. Art. 85bis, § 5 Gemeentekieswet.

155. Art. 206, § 2, tweede lid, 1° en 2°; vgl. art. 85bis, § 5 Gemeentekieswet.

156. Cf. art. 206, § 5, tweede lid.

157. Art. 206, § 3.

158. Art. 206, § 5, eerste lid; vgl. art. 85bis, § 3, derde lid Gemeentekieswet.

159. Voorheen art. 85bis, § 3, vierde lid Gemeentekieswet, nu art. 206, § 7.

160. Art. 284.

161. Art. 208, § 1, eerste lid.

162. Art. 213, tweede lid.

163. Art. 209, tweede lid.

dat enkel op de ontvankelijkheid tekortkomt, effectief kan worden gecorrigeerd.

Voortaan kan de Raad eveneens overgaan tot slechts een gedeeltelijke vernietiging waarbij ze onmiddellijk aangeeft welke bepalingen van het decreet opnieuw moeten worden uitgevoerd.¹⁶⁴

86. Beroep bij de Raad van State. Enkel voor zij die in kennis moeten worden gesteld van de beslissing van de Raad staat de mogelijkheid tot beroep open.¹⁶⁵ Voor de Raad van State geldt eveneens de verplichting dat hij moet aangeven welke bepalingen van het decreet opnieuw moeten worden uitgevoerd, indien de verkiezing slechts gedeeltelijk wordt vernietigd.¹⁶⁶

In tegenstelling tot de vroegere situatie wordt het arrest van de Raad van State nu ook ter kennis gebracht van de Raad voor Verkiezingsbetwistingen.¹⁶⁷

iv. Buitengewone verkiezingen

87. De regels betreffende de buitengewone verkiezingen worden samengebracht en gesystematiseerd in de artikelen 218 tot 220, maar een gedetailleerde bespreking hiervan valt niet binnen het kader van dit artikel.

§ 4. Algemene en slotbepalingen

i. Het taalgebruik bij verkiezingen

88. De inhoud van het decreet van 18 mei 1994 houdende regeling van het taalgebruik bij de verkiezingen, is in dit decreet overgenomen¹⁶⁸, zodat bij artikel 282 dit "Taaldecreet" voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen wordt opgeheven.

ii. De kosten van de verkiezingen

89. De kosten die vroeger exclusief ten laste waren van de Vlaamse Regering en de gemeenten, blijven onveranderd. De kosten die vroeger werden verdeeld over gemeenten en provincies, vallen vanaf nu exclusief ten laste van de provincies.¹⁶⁹ Bedoeling daarvan is een billijker kostenverdeling tot stand te brengen die aangepast is aan de gelijktijdige verkiezing voor de gemeenteraden en de provincieraden.¹⁷⁰

iii. Waarnemers

90. De erkenning van externe waarnemers bij de verkiezingen gebeurt voortaan door de Vlaamse Regering. Leden van de bureaus zullen dus met een andere, nog op te maken, legitimatiekaart worden geconfronteerd.

iv. Wijzigingsbepalingen

91. De verdeling van de provincies in provinciedistricten en de bepaling van hun hoofdplaats worden voortaan vastgesteld bij de tabel als bijlage van dit Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet, dus wordt de vroegere verwijzing in het Provinciedecreet naar de daarbij gevoegde bijlage opgegeven.¹⁷¹

IV. Conclusie

92. Het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet realiseert de doelstelling om alle toepasselijke regels met betrekking tot de verkiezingen voor de lokale en provinciale besturen binnen het Vlaamse Gewest in één tekst te systematiseren. De terminologie werd effectief gemoderniseerd en op een eenvormige leest geschoeid. In vergelijking met de vroegere situatie wint de verkiezingsreglementering door het decreet aan transparantie en duidelijkheid. Hierdoor is de kenbaarheid voor de geïnteresseerde burger verhoogd, wat een niet geringe verdienste betekent.

Toch wordt vastgesteld dat de nagestreefde eenvormigheid gestoten is op de grenzen van de politieke wil om dit door te trekken op alle punten. Niet in het minst springt in het oog dat voor de zetelverdeling de decreetgever vasthoudt aan 2 verschillende systemen, waarvoor een juridische motivering achterwege blijft. Samen met de decreetgever beamen auteurs dat "vanuit democratisch oogpunt het essentieel (is) dat de spelregels tijdig duidelijk zijn."¹⁷² In dat opzicht moet erop worden gewezen dat deze doelstelling onder grote druk staat wegens, tot op datum van de afsluiting van dit artikel, het ontbreken van de talrijke noodzakelijke uitvoeringsbesluiten en een aantal vastgestelde legistische onzuiverheden in de tekst van het decreet. Het verdient dan ook aanbeveling deze uitvoeringsbesluiten¹⁷³ en tekstcorrecties binnen de kortst mogelijke tijdspanne aan te nemen.

164. Art. 204.

165. Art. 216, eerste lid.

166. Vgl. vorig randnummer voor de Raad voor Verkiezingsbetwistingen.

167. Art. 217.

168. Art. 255 t.e.m. 260.

169. Art. 261.

170. *Parl.St. VI*, Parl. 2010-11, nr. 1084/8, 10.

171. Art. 270.

172. *Parl.St. VI*, Parl. 2010-11, nr. 1084/8, 8.

173. Dit betreft o.m. uitvoering van de art.: 15, § 5, 20, § 1, 54, 56, §§ 2 en 3, 60, 70, 78, 98, 123, §§ 1 en 3, 129, 149, 153, 158, § 3, 161, 174, 189, 194, 206, § 7, 261 en 262.